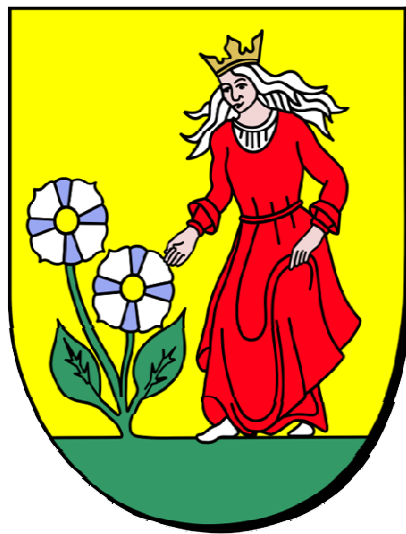

Załącznik
do Uchwały Nr XXI/153/16
Rady Miejskiej w Mońkach
z dnia 13 czerwca 2016r.

Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Mońki
na lata 2016-2022

2016

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA	5
1. STRUKTURA STRATEGII.....	5
2. WARUNKI ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII, PODSTAWA PRAWNA, PODSTAWY STRATEGICZNO PROGRAMOWE.....	6
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO – ANALITYCZNA	16
1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY.....	16
2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	17
3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT.....	23
4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	30
5. SYTUACJA GOSPODARCZA.....	32
6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY.....	35
7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE.....	39
8. BEZDOMNOŚĆ.....	41
9. EDUKACJA.....	42
10. KULTURA.....	45
11. SPORT I REKREACJA.....	46
12. TURYSTYKA.....	48
13. OCHRONA ZDROWIA.....	49
14. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	54
15. POMOC SPOŁECZNA.....	55
16. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	67
17. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE.....	71
18. SEKTOR POZARZĄDOWY.....	75
19. PODSUMOWANIE DIAGNOZY.....	76
20. ANALIZA SWOT SYTUACJI SPOŁECZNEJ NA TERENIE GMINY.....	78
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	80

1. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ.....	79
2. WIZJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁANIA, CZAS REALIZACJI, RAMY FINANSOWE.....	82
3. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI.....	96
4. PROGRAMY I PROJEKTY.....	97
IV. UWAGI KOŃCOWE.....	98
SPIS TABEL.....	100

WSTĘP

Utworzenie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Mońki na lata 2016-2022 jest odpowiedzią na aktualną sytuację społeczno-ekonomiczną jej mieszkańców. Strategia stanowi szansę na wypracowanie lepszych relacji pomiędzy mieszkańcami a instytucjami i organizacjami pozarządowymi. Dla każdej jednostki samorządu terytorialnego, strategia rozwiązywania problemów społecznych jest istotnym dokumentem, który pomaga wdrażać i kontrolować realizację planów strategicznych. Umożliwia również dostosowanie funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego do zmian zachodzących w najbliższym otoczeniu. Dokument jest wynikiem prac na rzecz tematyki, jaką jest problematyka społeczna. Wielkość i różnorodność problemów społecznych uzależniona jest od rozwoju cywilizacyjnego i zjawisk, jakie wraz z nim się pojawiają. Niejednokrotnie zdarzenia incydentalne stają się istotnym problemem w środowisku lokalnym. W związku z tym do każdego zidentyfikowanego problemu oczekiwane jest odnalezienie odpowiedniego środka zaradczego. Dokument ten powinien służyć do wskazania konkretnych problemów danej społeczności i ustalić wachlarz odpowiednich i realnych działań.

Zgodnie z Ustawą z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej strategia w szczególności powinna zawierać następujące zagadnienia:

1. Diagnozę sytuacji społecznej.
2. Prognozę zmian w zakresie objętym strategią.
3. Określenie:
  - Celów strategicznych projektowanych zmian,
  - Kierunków niezbędnych działań,
  - Sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - Wskaźników realizacji działań.

Mając, zatem powyższe na uwadze powołano zarządzeniem Burmistrza zespół ds. aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mońki na lata 2016 – 2022. W skład, którego weszły następujące osoby:

1. Mariusz Popowski – przewodniczący Zespołu
2. Jolanta Średnicka – sekretarz Zespołu
3. Jadwiga Kilmuszko – członek Zespołu
4. Elżbieta Falkowska – członek Zespołu
5. Agnieszka Czarniecka – członek Zespołu
6. Barbara Iwanicka – członek Zespołu
7. Sebastian Kulikowski – członek Zespołu

8. Danuta Godlewska – członek Zespołu

9. Patrycja Mikucka – członek Zespołu.

Odbyły się 4 spotkania robocze z Zespołem oraz konsultacje z mieszkańcami. Prace Zespołu zakończono 30.05.2016.

W związku z tym, iż Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych działań w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej to skuteczność wyznaczonych w niej celów uzależniona jest zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i aktywnej, zorganizowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej, instytucji społecznych, w tym organizacji pozarządowych. Właścicielem dokumentu jest gmina, lecz to Burmistrz i Rada Miejska jest odpowiedzialna za realizację strategii. Mieszkańcy gminy pełnią ważną rolę nie tylko autorów powstałych zapisów, ale również aktywnych uczestników. Społeczność lokalna na każdym etapie ma możliwość tworzenia jej zapisów jak i włączania się w realizację poszczególnych zadań. Dokument ten ma charakter siedmioletni i jest zgodny z założeniami polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym. Daje podstawę do ubiegania się o środki m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. STRUKTURA STRATEGII

Na wstępie należy określić, z jakich części składa się Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mońki. Pierwsza część została poświęcona organizacji strategii w tym uwarunkowań zewnętrznych, prawnych i strategiczno – programowych. Druga część to informacje ogólne dotyczące gminy, jej sytuacji społeczno – gospodarczej. Ta część została oparta na badaniu źródeł tzw. „zastanych”, czyli danych otrzymanych od podmiotów działających w gminie. Umożliwiło to identyfikację mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT). Diagnoza obejmuje następujące obszary:

- Infrastruktura techniczna,
- Komunikacja i transport,
- Demografia,
- Gospodarka,
- Rynek pracy,
- Zasoby i warunki mieszkaniowe,
- Bezdomność,
- Edukacja,
- Turystyka,
- Sport i rekreacja,
- Ochrona zdrowia,
- Bezpieczeństwo publiczne,
- Pomoc społeczna,
- Sytuacja osób niepełnosprawnych,
- Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie,

- Kultura,
- Działalność organizacji pozarządowych.

Trzecia część, programowa określa najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one zawarte w wizji, celach strategicznych, celach operacyjnych i kierunkach działania. Określono podmioty, które realizują strategię i współdziałają ze sobą. Wskazano ramy finansowe strategii. Istotną kwestią, która również jest w strategii to prognoza zmian oraz informacje, w jaki sposób będzie przebiegał proces jej wdrożenia oraz monitoringu.

Poniższa tabela prezentuje strukturę Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mońki.

Tabela 1. Struktura dokumentu strategii.

I. Część wprowadzająca	II. Część diagnostyczno-analityczna	III. Część programowa
<p>Informacje na temat organizacji strategii Uwarunkowania zewnętrzne, prawne i strategiczno – programowe tworzenia dokumentu</p>	<p>Analiza danych zastanych tj.danych pozyskanych od podmiotów działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców Analiza danych pozyskanych od przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych, reprezentantów środowiska lokalnego oraz identyfikacja mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej- analiza SWOT</p>	<p>Wizja, cele strategiczne i operacyjne, kierunki działań Wdrożenie strategii, monitorowanie jej realizacji Programy i projekty</p>
<p>IV. Uwagi końcowe</p>		

2. WARUNKI ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

Podstawa prawna

Konstytucja RP gwarantuje poszanowanie obywateli, ich praw osobistych, politycznych, ekonomicznych i socjalnych. Szczególną ochroną Konstytucja RP obejmuje dobro rodziny. Preambuła Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku wprowadza pojęcie zasady pomocniczości, jako ogólnej prawidłowości przy tworzeniu prawa w Polsce.

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej wszyscy obywatele są równi wobec prawa, nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

USTAWA Z 12 MARCA 2004 R. O POMOCY SPOŁECZNEJ

Ustawa o pomocy społecznej określa:

- Zadania w zakresie pomocy społecznej,
- Rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania,
- Organizację pomocy społecznej,
- Zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy, zgodnie z konstytucyjną zasadą subsydiarności, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej współpracując w tym zakresie na zasadzie partnerstwa z organizacjami pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

USTAWA Z DNIA 13 CZERWCA 2003 R. O ZATRUDNIENIU SOCJALNYM

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi również naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem.

Ustawa kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia dla tych grup. Regulacja ta ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców.

W celu pomocy tym osobom ustawa przewiduje tworzenie Klubów Integracji Społecznej, w ramach, których można organizować między innymi działania mające na celu:

- Pomoc w znalezieniu pracy na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy, w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy u pracodawców, wykonywania usług na podstawie umów cywilnoprawnych oraz przygotowanie do podjęcia zatrudnienia lub podjęcia działalności w formie spółdzielni socjalnej,
- Prace społecznie użyteczne, roboty publiczne,
- Poradnictwo prawne,
- Działalność samopomocową w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych,
- Staże, o których mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

USTAWA Z DNIA 24 KWIETNIA 2003 R. O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO I WOLONTARIACIE

Ustawa ta jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce.

Obszary, które reguluje ustawa to:

- Prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego),
- Uzyskanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego),
- Nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego, wolontariat.

USTAWA Z DNIA 9 CZERWCA 2011 R. O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Ustawa wprowadza system wspierania rodziny przeżywającej trudności wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pieczy zastępczej oraz postępowania adopcyjnego, jak również zasady finansowania pieczy zastępczej. Do najważniejszych zmian należy zaliczyć wprowadzenie nowych instytucji i funkcji dotychczas nieznanymi, takich jak asystent rodziny, organizator i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej.

Do zadań własnych gminy należy między innymi:

- Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny, tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- Finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, kosztów związanych z udzielaniem pomocy, oraz kosztów szkoleń dla rodzin wspierających,
- Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo –

terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,

- Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

USTAWA Z DNIA 19 SIERPNI 1994 R. O OCHRONIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Według ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorzady zawodowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

USTAWA Z DNIA 26 PAŹDZIERNIKA 1982 R. O WYCHOWANIU W TRZEŹWOŚCI I PRZECIWDZIAŁANIU ALKOHOLOWI

Na mocy ustawy kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych uzyskały gminy.

Zadania gminy wynikające z ustawy to:

- Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizacja zadań, przedstawionych powyżej jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, uchwalanego corocznie przez Radę Miejską.

USTAWA Z DNIA 29 LIPCA 2005 R. O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE

Ustawa określa:

- Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- Zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zadania gminy w zakresie przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to między innymi:

- Tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- Prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

USTAWA Z DNIA 29 LIPCA 2005 R. O PRZECIWDZIAŁANIU NARKOMANII

Na mocy ustawy zadania gminy w zakresie przeciwdziałania narkomanii to:

- Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
- Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,
- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii,
- Pomoc społeczną osobom uzależnionym, rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem, wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej oraz kontraktu socjalnego.

USTAWA Z DNIA 21 CZERWCA 2001 R. O OCHRONIE PRAW LOKATORÓW, MIESZKANIOWYM ZASOBIE GMINY

Ustawa reguluje zasady i formy ochrony praw lokatorów oraz zasady gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy. Tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej należy do zadań własnych gminy. Gmina na zasadach i warunkach przewidzianych w ustawie, zapewnia lokale socjalne i lokale zamienne, a także zaspokaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach.

Podstawy strategiczno programowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mońki jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Dokumenty europejskie i krajowe

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego łączeniu społecznemu

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji,
- Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej,
- Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- Dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- Rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- Modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- Wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2014 - 2020

Europejski Fundusz Społeczny (EFS) jest jednym z pięciu głównych funduszy, poprzez które Unia Europejska wspiera rozwój społeczno-gospodarczy wszystkich krajów członkowskich. Jego zasoby finansowe inwestuje się w ludzi, szczególnie tych, którzy mają

trudności ze znalezieniem pracy. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Realizacji celów Europejskiego Funduszu Społecznego w regionach służyć będą działania, które bezpośrednio odnoszą się do beneficjentów. W ramach 16 Regionalnych Programów Operacyjnych kontynuowane będą działania z zakresu:

- Pomocy w znalezieniu zatrudnienia: EFS będzie wspierał organizacje z całej UE, które chcą wprowadzić w życie projekty mające na celu prowadzenie szkoleń i pomoc w uzyskaniu zatrudnienia. Finansowane będą również inicjatywy wspierające przedsiębiorczość poprzez udzielanie pomocy finansowej dla nowych firm oraz przedsiębiorstw, które przeprowadzają restrukturyzację bądź zmagają się z problemem braku wykwalifikowanych pracowników. Pomoc młodym ludziom w procesie wkraczania na rynek pracy będzie najwyższym priorytetem EFS we wszystkich państwach UE,
- Włączenia społecznego: Zatrudnienie to najskuteczniejszy sposób zagwarantowania ludziom niezależności, bezpieczeństwa finansowego oraz poczucia przynależności. EFS będzie kontynuował finansowanie tysięcy projektów, które pomagają osobom znajdującym się w potrzebie oraz osobom z grup w niekorzystnej sytuacji w zdobyciu umiejętności zawodowych oraz pracy, a także w uzyskaniu takich samych możliwości, jakie posiadają inni,
- Lepszej edukacji: Na terenie całej UE EFS finansuje inicjatywy mające na celu poprawę kształcenia i szkoleń oraz umożliwienie osobom młodym ukończenia edukacji i zdobycia umiejętności zwiększających ich konkurencyjność na rynku pracy. Priorytetem jest ograniczenie zjawiska przedwczesnego kończenia nauki oraz poprawa możliwości edukacyjnych na poziomie wyższym i zawodowym,
- Wzmocnienia administracji publicznej: EFS będzie wspierał państwa członkowskie w ich staraniach zmierzających do polepszenia jakości funkcjonowania administracji publicznej i rządowej poprzez nadawanie im kompetencji administracyjnych i instytucjonalnych niezbędnych do przeprowadzenia reform strukturalnych.

Dokumenty regionalne i lokalne

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 (RPOWP 2014-2020) jest jednym z instrumentów realizacji Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 (SRWP 2020).

Stanowi instrument realizacji Umowy Partnerstwa, która określa strategię funduszy unijnych w ramach trzech polityk europejskich, tj. polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa w Polsce w latach 2014-2020. Regionalny Program

Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 przyczynia się, więc do realizacji celów Strategii Europa 2020.

Celem jest więc realizacja strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Pakiet legislacyjny dla polityki spójności na lata 2014-2020 określił zasady prawne i ramy strategiczne oraz 11 celów tematycznych, na których ma się skupiać wsparcie z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych w nowej perspektywie, tj.:

- Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji,
- Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK,
- Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR),
- Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach,
- Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem,
- Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami,
- Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej,
- Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników,
- Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją,
- Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie,
- Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego 2014-2020 jest programem dwufunduszowym, współfinansowanym jednocześnie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Program obejmuje 33 priorytety inwestycyjne w ramach 9 celów tematycznych, które zostały ujęte w 10 osiach priorytetowych. Należy zauważyć, że struktura programu i schemat informacji w nim zawartych są oparte o logikę programu operacyjnego dla polityki spójności 2014-2020 w Polsce, określonym przez Komisję Europejską oraz wytycznymi Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju dotyczącymi szablonu programu operacyjnego 2014-2020 w Polsce.

Inteligentne specjalizacje

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 dokonano wyboru tzw. inteligentnych specjalizacji czyli branż, które będą traktowane priorytetowo w przypadku udzielania wsparcia.

Dla Województwa Podlaskiego inteligentne specjalizacje to:

- Przemysł zielony,
- Specjalizacja na rynku wschodnim.

Osie priorytetowe

OŚ PRIORYTETOWA 1 Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu

OŚ PRIORYTETOWA 2 Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa

OŚ PRIORYTETOWA 3 Kompetencje i kwalifikacje

OŚ PRIORYTETOWA 4 Poprawa dostępności transportowej

OŚ PRIORYTETOWA 5 Gospodarka niskoemisyjna

OŚ PRIORYTETOWA 6 Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami

OŚ PRIORYTETOWA 7 Poprawa spójności społecznej

OŚ PRIORYTETOWA 8 Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej

OŚ PRIORYTETOWA 9 Rozwój lokalny

OŚ PRIORYTETOWA 10 Pomoc techniczna

Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020

„Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020” jest narzędziem wspierania pozytywnych zmian w województwie podlaskim i reagowania na zmiany pojawiające się w otoczeniu społecznym. Zmieniająca się rzeczywistość wywiera ogromny wpływ na obraz współczesnego społeczeństwa. Wraz z zachodzącymi zmianami rodzą się nowe możliwości i szanse rozwoju. Jednakże szybka zmiana współczesnego świata stanowi również istotne zagrożenia. Ciągle wiele osób, a także grup społecznych dotyka problem wykluczenia społecznego. Obserwowany jest niedostateczny stan diagnozy problemów marginalizacji i ekskluzji oraz niezadowolający stan rozwiązań systemowych wobec kategorii społecznych zagrożonych tymi procesami.

Celem Strategii jest zapewnienie, w warunkach ciągłych przemian, kompleksowego wsparcia osobom i grupom społecznym oraz stałe i efektywne dostarczanie profesjonalnych rozwiązań umożliwiających zapobieganie i rozwiązywanie problemów społecznych, w oparciu o posiadaną wiedzę i zdobyte doświadczenie kadr oraz wysoki poziom integracji społecznej.

Misją Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020 jest:

***Wzrost jakości życia mieszkańców województwa podlaskiego
zapewniający możliwość integracji, wypełniania ról społecznych i
równego dostępu do wszelkich praw, zasobów, dóbr i usług***

Misję polityki społecznej województwa podlaskiego, zgodnie z wymaganiami stawianym przez współczesne otoczenie, urzeczywistniać będą samorządy wszystkich szczebli, dobrze wykształcone i przygotowane kadry jednostek pomocy społecznej oraz aktywne środowiska społeczne.

W dokumencie przedstawiono kompleksowe podejście do rozwiązywania najbardziej newralgicznych problemów społecznych. Zapisy Strategii będą osiągnęte poprzez realizację programów wojewódzkich. Dokumenty te określają propozycje interwencji i kierunki niezbędnych działań poszczególnych obszarów.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Monieckim 2009-2019

Powiatowa strategia jest elementem zarządzania strategicznego, którego głównym celem jest rozwiązywanie kluczowych problemów społeczności lokalnych. Rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym i dlatego celowym jest wytyczenie kierunków działań zmierzających do poprawy jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Opracowanie „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Monieckim” oparte jest na diagnozie problemów osób zamieszkujących powiat moniecki. Sytuacje kryzysowe, z którymi borykają się mieszkańcy naszego powiatu oraz pracownicy usiłujący je rozwiązać, są problemami występującymi w skali całego kraju. Marginalizacja i dyskryminacja ze względu na bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność lub inną sytuację kryzysową obciąża ogromnymi kosztami państwo opiekuńcze. Aby znacznie ograniczyć koszty należy opracować taką strategię, by wszystkie rozwiązania w ramach polityki społecznej były ściśle związane ze wszystkimi innymi działaniami władz samorządowych.

Powiatowa Strategia uwzględnia ewolucję instytucji pomocy społecznej, która zmierza do ograniczenia opiekuńczej roli państwa na rzecz pomocy samorządowej przy wsparciu organizacji pozarządowych. Największym i najboleśniejszym problemem, z jakim spotykają się pracownicy jednostek pomocy społecznej jest bierna a wręcz roszczeniowa postawa świadczeniobiorców.

Strategia w swoich założeniach uwzględnia zmianę funkcji instytucji pomocy społecznej – jej przejście od funkcji ratowniczej do prewencyjno – pomocowej. Uwzględnia również ewolucję postawy klientów pomocy społecznej, zmianę ich roli z biernego, roszczeniowego świadczeniobiorcy na aktywnego uczestnika włączającego się w proces pomocy wyjścia z kryzysu. Założeniem programu jest również wypracowanie nowych metod pracy socjalnej, dzięki którym możliwe będzie usamodzielnienie poszczególnych osób i całych rodzin oraz poprawa ich funkcjonowania w środowisku lokalnym. Nowe metody pracy z klientem mogą zapobiegać lub znacznie ograniczać zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Mońki Na Lata 2014 - 2020

„Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Mońki na lata 2014 – 2020” swoim zakresem obejmuje cały obszar administracyjny gminy: miasta i terenów wiejskich. Tematycznie dotyczy on wszystkich sfer życia mieszkańców. Zostały w nim:

- Zidentyfikowane problemy mające negatywny wpływ na rozwój gminy i życie mieszkańców,
- Wskazane kierunki rozwoju gminy,
- Określone zadania, które należy zrealizować, aby te problemy rozwiązać.

Plan opracowany został w oparciu o szereg dokumentów strategicznych posiadanych przez gminę:

1. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Mońki na lata 2007 - 2013, (opr. 2007 r.),

2. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Moniek (opr. 2003 r.),
3. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mońki (opr. 2003 r.),
4. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mońki (2014 r.),
5. Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Mońki (opr. 2004 r.),
6. Gminny Program Gospodarki Odpadami Gminy Mońki (opr. 2004 r.),
7. Koncepcję kompleksowego zaopatrzenia w wodę Miasta i Gminy Mońki (opr. 2003r.),
8. Plan podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej miasta Mońki na lata 2014 – 2020 (opr. 2015 r.),
9. Program gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Mońki (opr. 2015 r.).

W Planie Rozwoju Lokalnego wskazane zostały zadania, które powinny być zrealizowane w okresie 2014 – 2020 przy wykorzystaniu dofinansowania z dostępnych w tym okresie Funduszy Europejskich oraz z programów krajowych. Z uwagi na koszty realizacji tych zadań oraz możliwości finansowe gminy, została ułożona lista realizacyjna zadań wg kryterium ważności wynikającego z wpływu zadania na rozwój gminy i na warunki życia jej mieszkańców oraz uwzględniająca okres realizacji. Lista ta obejmuje zadania :

- Z ochrony środowiska dotyczące:
  - gospodarki wodno - ściekową,
  - sieci ciepłowniczych,
  - ochrony powietrza,
- Poprawiające układ komunikacyjny gminy,
- Stymulujące rozwój gospodarczy i społeczny gminy.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY

Położenie administracyjne

Gmina Mońki umiejscowiona jest w centralnej części województwa podlaskiego w Podregionie Białostocko - Suwalskim. Wraz z miastem Mońki administracyjnie obejmuje obszar o powierzchni 162 km². Sąsiaduje z gminami: Knyszyn, Krypno, Jaświły, Goniądz oraz Trzciannie, które razem z Gminą Jasionówka tworzą powiat moniecki. Na sieć osadniczą gminy składa się miasto oraz 42 wsie, wchodzące w skład 41 sołectw, co pokazuje poniższa tabela.

Tabela 2. Sieć osadnicza gminy Mońki w 2014 r.

l.p.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców	l.p.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców
1	miasto Mońki	10.138	23	Magnusze	70
2	Boguszewo	300	24	Masie	125

3	Ciesze	123	25	Mejły	68
4	Czekołdy	42	26	Moniuszeczki	72
5	Dudki	178	27	Oliszki	32
6	Dudki Kolonia	61	28	Ołdaki	50
7	Dzieżki	123	29	Potoczyszna	212
8	Dziękonie	169	30	Przytulanka	340
9	Hornostaje Osada	106	31	Pyzy	30
10	Hornostaje Wieś	182	32	Rybaki	159
11	Jaski	100	33	Rusaki	35
12	Kiślak	87	34	Sikory	129
13	Koleśniki	44	35	Sobieski	97
14	Kołodziej	304	36	Świerzbienie	138
15	Konopczyn	62	37	Waški	51
16	Kosiorki	113	38	Wojszki	44
17	Kropiwnica	169	39	Zalesie	82
18	Krzeczkowo	232	40	Zblutowo	113
19	Kuczyn	100	41	Znoski	51
20	Kulesze	312	42	Zyburty	14
21	Lewonie	141	43	Żodzie	158
22	Łupichy	41	23	Magnusze	70

Dane USC Mońki

Według danych obszar gminy na koniec 2014 roku zamieszkiwało 15 279 osób, z czego 10.138 osób mieszkało na terenie miasta. Średnia gęstość zaludnienia wynosiła 94 osób/km² (1267 w mieście) i była sporo wyższa od średniej gęstości zaludnienia w powiecie monieckim wynoszącej 30 osoby/km², oraz od średniej gęstości zaludnienia w województwie podlaskim wynoszącej 59 osób/ km², wg. GUS – 2014r.

Największą miejscowością jest miasto Mońki, w którym jest siedziba władz gminnych i powiatowych. Miasto pełni funkcję ponadlokalnego ośrodka usługowego, przemysłowego i kulturalnego. Zlokalizowane są w nim usługi w zakresie szkolnictwa podstawowego, średniego oraz wyższego, ochrony zdrowia, kultury, sportu, administracji, obsługi finansowej, ubezpieczeń i innych, z których korzystają mieszkańcy gminy oraz całego powiatu. W mieście

też zlokalizowane są największe zakłady przemysłowe funkcjonujące na terenie powiatu monieckiego.

2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Na terenie gminy zaopatrzenie w wodę odbywa się z ujęć podziemnych oraz studni kopanych. Woda przeznaczona jest do zaspakajania potrzeb bytowo-gospodarczych ludności, usług dla ludności i rolnictwa. Teren gminy zaopatrywany jest w wodę z ujęć: Mońki, Rybaki, Boguszewo, Kulesze, Kołodziej. Miasto Mońki zwodociągowane jest w 90%, długość sieci wodociągowej na terenie miasta Mońki wynosi ok. 35,1 km.

W mieście Mońki sieci wodociągowej korzystało 98 % mieszkańców miasta. W roku 2014 dostarczono łącznie 555,3 tys. m³ wody, w tym:

- Dla gospodarstw domowych – 392,3 tys. m³ wody,
- Na cele produkcyjne – 98,1 tys. m³ wody,
- Sektor publiczny i usługi – 64,9 tys. m³ wody.

Tabela 3. Komunalne ujęcia wody gminy Mońki.

Ujęcie wody	Stan	Pobór wody maksymalny dzienny	Pobór wody średniogodzinowy
Mońki ul. Szkolna	pracujące, wymagające modernizacji	2860,0 m ³ /d	130,00 m ³ /h
Mońki ul. Zdrojowa	pracujące, zmodernizowane w 2006 roku	1650,0 m ³ /d	120,00 m ³ /h
Rybaki	pracujące, przewidziane do zamknięcia	130,00 m ³ /d	5,40 m ³ /h
Boguszewo	pracujące, przewidziane do zamknięcia	144,60 m ³ /d	6,02 m ³ /h
Kulesze	pracujące, wymagające modernizacji	160,00 m ³ /d	6,70 m ³ /h
Kołodziej	pracujące, przewidziane do zamknięcia	280,00 m ³ /d	12,00 m ³ /h

Dane ZGKiM w Mońkach

Gmina Mońki posiada sześć podziemnych ujęć wody pitnej (lokalizacja i dane w tabeli powyżej) pobierane z 2 miejskich stacji uzdatniania wody oraz 4 wiejskich. Wszystkie ujęcia mają ustalone strefy ochrony bezpośredniej.

Stacje uzdatniania wody oraz gminną sieć wodociągową obsługuje Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Mońkach.

Tabela 4. Zaopatrzenie w wodę w 2014r.

Lp.	Wyszczególnienie	J.m.	Stan na dzień 31.12.2014r.
1.	Długość sieci wodociągowej	km	176,3
2.	Połączenia wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych.	szt.	1858 (Mońki 1027/ teren wiejski 831)
3.	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	m ³ /miesz./rok	33,18

Dane Urzędu Miejskiego w Mońkach

Na koniec 2014 roku łączna długość sieci wodociągowej wynosiła 176,3 km, z tego na terenie miasta Mońki 35,1 km. Połączeń wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych było 1858 sztuk, z czego 1027 szt. na terenie miasta Mońki i 831 na terenach wiejskich.

Tabela 5. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków w 2014r.

Lp.	Wyszczególnienie	J.m.	Stan na dzień 31.12.2014r.
1	Wskaźnik skanalizowania gminy	%	Miasto Mońki – ok. 97 %, teren wiejski gminy – 0%
2	Długość sieci kanalizacji sanitarnej	km	41,7
3	Połączenia wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych.	szt.	1858
4	Ilość zbiorników bezodpływowych na ścieki	szt.	76 (Mońki), 197 (cała gmina)
5	Ilość ścieków powstających na terenie gminy	m ³ /rok	311,100

Dane z Urzędu Miasta Mońki

Oczyszczalnie ścieków wraz z systemem kanalizacji.

Na koniec 2014 roku z miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej korzystało ok. 97 % mieszkańców miasta. Sieć kanalizacyjna ma długość 41,7 km, wyposażona jest w 15 przepompowni ścieków częściowo wyposażonych w system monitorowania.

W roku 2014, odbiorcy odprowadzili do miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej łącznie 311,1 tys. m³ ścieków, w tym:

- z gospodarstw domowych – 226,5 tys. m³ ścieków,
- z przemysłu – 44,9 tys. m³ ścieków,
- z sektora publicznego i usług – 39,7 tys. m³ ścieków.

Aglomeracja Mońki posiada miejską oczyszczalnię ścieków o maksymalnej przepustowości 2600 m³/dobę. Oczyszczanie ścieków dopływających i dowożonych z terenu miasta i gminy Mońki realizowane jest metodą osadu czynnego w ciągu technologicznym BIOBLOK - PS. Metoda ta, polega na mieszaniu i napowietrzaniu ścieków wraz z charakterystycznym zespołem mikroorganizmów, tzw. osadem czynnym, w komorach napowietrzania oraz na oddzieleniu, w osadnikach wtórnych, oczyszczonych ścieków od osadu. W zakresie oczyszczania ścieków oczyszczalnia spełnia wymagania określone obowiązującymi przepisami pod względem ilości RLM – do 14.999. Ścieki oczyszczone odprowadzane są do ciek naturalnego Targonka. W roku 2014 oczyszczalnia oczyściła 507,0 tys. m³ ścieków. Osady ściekowe po odwodnieniu i higienizacji wapnem wykorzystywane są do celów rolniczych.

Oczyszczalnię oraz miejską sieć kanalizacji sanitarnej obsługuje Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Mońkach.

Tereny wiejskie gminy Mońki są nieskanalizowane. Ścieki z gospodarstw dowożone są taborem asenizacyjnym do stacji zlewnej miejskiej oczyszczalni ścieków. Część gospodarstw jest wyposażona w przydomowe oczyszczalnie ścieków o różnych technologiach oczyszczania.

Tabela 6. Oczyszczanie ścieków komunalnych w 2014r.

Nazwa /lokalizacja	Liczba mieszkańców	Liczba obsługiwanych mieszkańców	% udział obsługiwanych mieszkańców	Przepustowość projektowa (m ³ /d)	Typ oczyszczalni
Oczyszczalnia ścieków w Mońkach	2.494	2000	97	2600	biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów

Dane Urzędu Miasta Mońki

Na obszarze gminy Mońki funkcjonują również przydomowe oczyszczalnie ścieków. Na terenie gminy Mońki nie ma centralnego źródła ciepła. Mieszkańcy gminy Mońki czerpią energię cieplną z indywidualnych palenisk domowych i zbiorczych. Osiedla bloków w mieście Mońki mają kotłownie zbiorcze. Gmina Mońki nie jest dotychczas zgazyfikowana.

Na analizowanym obszarze nie ma magistrali przesyłowych gazu ziemnego, w gminie funkcjonuje system gazownictwa bezprzewodowego, którego dystrybucja prowadzona jest przez prywatnych dostawców.

System gospodarki odpadami

Na terenie gminy Mońki gospodarkę odpadami prowadzi Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Mońkach. Jednakże z dniem 1 stycznia 2012 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, która doprowadziła do obligatoryjnego przejęcia przez gminę obowiązków dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi. Systemem zostali objęci właściciele nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy jak również po podjęciu odpowiedniej uchwały przez Radę Miejską w Mońkach, nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne.

Obowiązek gospodarowania odpadami komunalnymi przeszedł na gminę a mieszkańcy nie zawierają już samodzielnie umów z operatorem. Na gminie spoczął też obowiązek organizacji przetargu na wyłonienie przedsiębiorcy odbierającego odpady od właściciela nieruchomości z terenu całej gminy.

Na terenie gminy Mońki od roku 2013 działa Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zlokalizowany na terenie Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Mońkach przy ul. Kolejowej 21. Mieszkańcy gminy Mońki mogą oddać w punkcie następujące rodzaje odpadów:

- Opakowania z papieru i tektury, tworzyw sztucznych, szkła, drewna, metalu oraz opakowania wielomateriałowe,
- Odpady zielone (w szczególności: gałęzie, liście, skoszona trawa),
- Odpady wielkogabarytowe (meble, drzwi, stolarka okienna – wyłącznie drewniana),
- Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny (wyłącznie sprzęt kompletny) pochodzący z gospodarstw domowych,
- Drewno, tworzywa sztuczne, szkło, papier i metale,
- Zużyte baterie i akumulatory,
- Przeteterminowane leki,
- Zużyte opony – wyłącznie pochodzące z gospodarstw domowych,
- Gruz, odpady budowlane i rozbiórkowe,
- Opakowania po farbach, lakierach, rozpuszczalnikach (nieuszkodzone, szczelnie zamknięte),
- Odzież, tekstylia, buty, zabawki.

Na terenie nieruchomości w gminie Mońki w roku 2014 występują pojemniki o następujących pojemnościach:

- SM-110 l,
- MGB – 120 l,
- MGB – 240 l,
- PA – 1100 l,

- KP – 7; KP -10.

Odpady komunalne są przekazywane poprzez stację przeładunkową zlokalizowaną w miejscowości Świerzbienie – na terenie zrehabilitowanego składowiska odpadów komunalnych do ZZO Koszarówka w gm. Grajewo. Stacja zarządzana jest przez BIOM Sp. z o.o. w Dolistowie Starym.

Na terenie całej gminy jest prowadzona selektywna zbiórka odpadów. W zabudowie wielorodzinnej oraz zakładach pracy i instytucjach ustawione zostały punkty segregacji złożone z pojemników 1,1 m³ do selektywnej zbiórki szkła, plastiku oraz papieru. W zabudowie jednorodzinnej wprowadzona została selektywna zbiórka „u źródła” – mieszkańcy segregują szkło, plastik i papier do kolorowych worków, odbieranych bezpośrednio sprzed posesji. Posegregowane odpady przekazywane są do Zakładu Recyklingu w Starym Dolistowie obsługiwanego BIOM Sp. z o.o.. Ponadto od roku 2015 segregacji podlega także popiół z palenisk domowych.

Sieci

Stacja transformatorowo-rozdzielcza RPZ 110/15 kV zlokalizowana w południowo-wschodniej części miasta Mońki jest źródłem zasilania w energię elektryczną miasta i gminy. Stacja zasilana jest linią WN 110 kV relacji GPZ-1 Białystok – Knyszyn – Mońki. Zaspokaja ona potrzeby mocy i energii gminy. Stan techniczny sieci średniego napięcia jest zróżnicowany. Zwiększające się zapotrzebowanie energii elektrycznej powoduje potrzebę rozbudowy systemu elektroenergetycznego linii 15 kV i NN.

W mieście Mońki istnieje Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej zajmujące się eksploatacją ciepłowni o mocy 20 MW opalanej węglem oraz sieci ciepłowniczej o łącznej długości 6,5 km. PEC zaopatruje w energię ciepłą 50 odbiorców, z których największym jest Spółdzielnia Mieszkaniowa w Mońkach.

Według danych przedsiębiorstwa w 2014 r. ogrzewana powierzchnia wynosiła 144,0 tys. m², w tym:

- Powierzchnia mieszkaniowa – 98,4 tys. m²
- Powierzchnia użytkowa – 45,6 tys. m²

Powierzchnia lokali objęta centralnym podgrzewaniem wody w 2014 r. wynosiła 134,1 tys. m², w tym:

- Powierzchnia mieszkaniowa – 96,8 tys. m²
- Powierzchnia użytkowa – 37,5 tys. m².

Ciepłownię oraz sieć wybudowano w latach 80 – tych ubiegłego wieku. Stan techniczny urządzeń jest niezadowolający. Jest to przyczyną awarii oraz dużych strat ciepła w trakcie przesyłu. Dodatkowo negatywnie na funkcjonowanie sieci wpływa od roku 2012 zmniejszanie się zapotrzebowania ciepła odbiorców. Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Mońkach, które jest jednoosobową spółką gminy Mońki.

Budynki na terenach wiejskich oraz domy jednorodzinne w mieście ogrzewane są indywidualnymi kotłowniami, głównie opalanymi węglem. W roku 2014 w 134 budynkach zostały zamontowane instalacje solarne do ogrzewania ciepłej wody użytkowej.

W gminie Mońki nie istnieje system zaopatrzenia w gaz sieciowy. Gospodarstwa

domowe korzystają z gazu płynnego w butlach, zaopatrując się indywidualnie w funkcjonujących na terenie gminy punktach sprzedaży gazu płynnego. W najbliższej przyszłości nie jest planowana gazyfikacja terenu gminy.

Sieć telefoniczna stacjonarna jest własnością PT S.A. System telekomunikacyjny gminy składa się z centrali cyfrowej w Mońkach zasięgiem obejmującej całą gminę oraz linii relacji:

- Mońki – Jasionówka,
- Mońki – Jaświły,
- Mońki – Knyszyn – Białystok,
- Mońki – Downary – Goniądz.

Gmina Mońki oraz całe województwo ostatnimi laty charakteryzowało się szybkim rozwojem telekomunikacji, zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym. Mieszkańcy bez problemu uzyskują dostęp do automatycznych połączeń lokalnych, międzymiastowych i międzynarodowych zarówno u operatorów telefonii komórkowej techniki cyfrowej jak i stacjonarnej.

3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

System komunikacyjny gminy stanowi sieć drogowa, komunikacja indywidualna, zbiorowa, transport kolejowy. W granicach administracyjnych gminy występują drogi gminne, powiatowe, wojewódzkie i krajowe.

Przez teren miasta i gminy przebiega droga krajowa Nr 65 (669) o znaczeniu regionalnym i krajowym: Białystok - Mońki - Grajewo – Ełk trasa zapewniająca połączenie z przejściami na Litwie i Białorusi. Na terenie gminy ma ona długość 13 km. W mieście Mońki w jej ciągu znajduje ul. Białostocka i Ełcka.

Drogi i ulice powiatowe stanowią drugą kategorię dróg. Zarządza nimi Zarząd Powiatu w Mońkach. Drogi mają długość 444 km. Stan dróg nie jest zadowalający. Wymagają one napraw i remontów. Są to drogi:

- 1220B Jasionowo/gr. pow.-Dolistowo Stare -dr. woj. nr 670,
- 1350B gr. pow. /Jatwież Duża/-Mikicin-dr. 1407B-Jadeszki,
- 1351B Dolistowo St.-Zabiele-Dzięciołowo- dr. 1350B,
- 1352B /Mikicin/od dr. 1350B-Brzozowa-gr. pow. /Skindzierz/,
- 1353B Radzie/od dr. 1851B/-Szaciły-Mociesze/do dr. 1850B/,
- 1354B Rutkowskie W. -Bagno-Starowola-Jasionóweczka,
- 1355B Starowola-Koziniec-Słomianka-Jasionówka,
- 1356B Brzozowa-Bobrówka-Romejki,
- 1357B Bobrówka-Kamionka-dr. woj. nr 671,
- 1358B gr. powiatu/Górnystok-Czarnystok-Dobrzyniówka,
- 1360B Jaświły-Brzozowa,
- 1361B od dr. 1412B-Szpakowo,

- 1363B Mońki-Kołodziej-Trzcianne,
- 1364B Mońki-Zblutowo-Oliszki-Dzieżki-Masie-Mejły -Kulesze/do dr. 1841B,
- 1365B Masie/od dr. 1364b/-Kołodziej-Kuczyn-do dr. 1367B,
- 1366B dr. kraj. nr 65-Rybaki-Sobieski-Zblutowo/do dr. 1364B,
- 1367B Dziękonie-Magnusze-Moniuszczki-Kołodziej/do dr. 1363B,
- 1368B dr. kraj. 65-Dziękonie-Boguszewo-Peńskie-Zastocze-Krypno K.,
- 1369B od dr. 1368B – Lewonie,
- 1370B Boguszewo - dr. 1368B –Zalesie,
- 1371B Bajki Zalesie/od dr. 1841B/-Białobrzесьkie-gr. pow.,
- 1372B Długoleka/od dr. 1841B/-Rekle-Kruszyn-do dr. 1371B,
- 1373B dr. woj. 671-Kulesze-Chobotki-Kruszyn-do dr. 1372B,
- 1374B /Łazy/gr. pow. –Zajki – Laskowiec – dr.nr 1838B,
- 1384B Morusy – dr. woj. nr 671,
- 1385B dr. woj. nr 670-Krypno Kość.-Ruda-gr. pow. /Nowosiółki/
- 1386B Ruda/od dr. 1385B/-Kol. Krypno,
- 1391B Góra-Zygmunt/do dr. woj. nr 671/,
- 1738B dr. woj. nr 671-st. kolej. Knyszyn,
- 1398B od dr.woj. nr 671-Zofiówka-Nowiny K.-Nowiny Z.-Krasne F.-dr. kraj. nr 8,
- 1399B Knyszyn-Grądy-Zofiówka/do dr. 1398B,
- 1400B Poniklica/od dr.1399B/-dr. 1398B,
- 1401B Łękobudy-Milewskie-Andrzejów-dr. woj. nr 671,
- 1402B Kujbiedy/od dr. 1403B/-Milewskie/do dr. 1401B,
- 1403B Jasionówka-Kujbiedy-Dobrzyniówka-dr. kraj. nr 8,
- 1404B Mońki-Ciesze-Przytulanka-Kalinówka Kość.-Wojtówce-Jasionóweczka/do dr. woj. nr 671,
- 1405B Jasionówka-Górnystok-dr. kraj. nr 8,
- 1406B Knyszyn/od dr. kraj. nr 65/-Czechowizna,
- 1407B Knyszyn/od dr. woj. nr 671/-Kalinówka Kość-Starowola -Jaświły-Jadeszki-
dr. woj. nr 670,
- 1408B Jaskra- dr. woj. nr 671,
- 1409B Kalinówka K. /od dr. 1407B/-Ogrodniki-Chobotki-dr. woj. 671,
- 1410B dr. 1407B – Kalinówka Król. -dr. 1354B,
- 1411B Przytulanka/od dr. 1404B/-Rusaki-Konopczyn-dr. kraj. nr 65,
- 1412B Mońki-Potoczyna-Krzeczkowo-Rutkowskie W. –Jaświły,
- 1413B Potoczyna/od dr. 1412B/-Waśki-Sikory-Dudki-Guzy-dr. 1407B,
- 1414B Krzeczkowo/od dr. 1412B/-Kropiwnica-Kalinówka K./do dr. 1404B/,
- 1415B Mońki-Świerzbienie-Łupichy-Kosiorki,
- 1416B Mońki-Hornostaje-Jaski-Goniądz,
- 1417B dr. 1416B/Hornostaje/-Kosiorki-Doły-Goniądz,
- 1799B /Białogrądy/gr. pow. -Osowiec-Płochowo-Goniądz,
- 1800B Budne-Żarnowo-do drogi 1799B,

- 1838B gr. pow. /Strękowa Góra/-Laskowiec-Gugny-Osowiec,
- 1839B Laskowiec-Brzeziny-Gielczyn,
- 1840B droga 1838B –Wilamówka,
- 1841B dr. woj. nr 671-Krypno W.-Długoleśka-Star Bajki -Wyszowate-Nowa Wieś-Trzciannie-Kulesze-Downary-dr. kraj. nr 65,
- 1842B Trzciannie-dr. 1838B/Gugny,
- 1843B dr. 1841B –Chojnowo,
- 1844B dr. 1363B/Okragłe/-Niewiarowo-gr. gm.–Czekołydy; Czekołydy - do dr pow. Nr 1368B/Boguszewo,
- 1845B Mrocзки-Boguszki-Milewo- dr. 1363B,
- 1846B Trzciannie-dr. 1370B/Boguszewo,
- 1847B Goniądz-Downary Plac,
- 1848B Klewianka/dr. 1849B/-Piwowary-dr. 1417B,
- 1849B dr.woj.nr 670-Klewianka-Białosuknie-dr. 1412B,
- 1850B dr. 1849B-Gurbicze-Mociesze-/Jadeszki/dr. 1407B,
- 1851B dr. woj.nr 670-Smogorówka Dol.-Radzie-Moniuszki-dr. 1407B,
- 1852B dr. woj. 670-Wroceń,
- 1853B dr. 1851B-Smogorówka Goniądzka.

W ciągu dróg powiatowych na terenie miasta Mońki znajduje się 20 ulic o łącznej długości 18,902 km. We wszystkich miastach gminy łączna długość ulic powiatowych wynosi 33,833 km.

Układ sieci drogowej stanowi wystarczająco dogodny system komunikacyjny dla mieszkańców gminy. Problemem natomiast staje się niedostateczny stan nawierzchni wielu spośród istniejących dróg oraz ich niektóre parametry techniczne, nieodpowiadające wymogom zwiększającego się natężenia ruchu oraz bezpieczeństwa (przede wszystkim brak utwardzenia). Parametry istniejących dróg nie odpowiadają współczesnym wymaganiom, co wyraża się szczególnie brakiem dostatecznej nośności nawierzchni. Dlatego wymagana jest poprawa stanu technicznego dróg. Z analizy układu dróg publicznych wynika, że sieć tych dróg jest wystarczająca do obsługi istniejącej sieci osadniczej. Stan techniczny dróg jest jednak niezadowalający. Duże znaczenie dla miasta i gminy ma także przebiegająca linia kolejowa Grajewo – Ełk - Białystok, która jest szansą rozwoju miasta Mońki.

Trzecią kategorią dróg na terenie gminy Mońki są drogi gminne będące własnością gminy Mońki. Posiadają one łączną długość 186,52 km i w większości są to drogi nieutwardzone o nawierzchni gruntowo – żwirowej. Ich stan techniczny jest bardzo zły i wymagają ciągłych remontów i napraw. Pociąga to za sobą duże nakłady sprzętu i środków. Do dróg gminnych należą drogi:

- Konopczyn – Przytulanka,
- Przytulanka – Dudki,
- Przytulanka – Potoczyna,
- Potoczyna – Koleśniki,
- Potoczyna – Hornostaje,

- Ciesze – Waški – droga powiatowa,
- Krzeczkowo – Kropiwnica – Kalinówka Kościelna,
- Kropiwnica – Sikory – droga gminna nr 104033 B,
- Waški – Krzeczkowo,
- Droga powiatowa Krzeczkowo – Kropiwnica Kalinówka Kościelna – (Starowola),
- Kosiorki – Osada Hornostaje – droga powiatowa Mońki – Goniądz,
- Waški – droga powiatowa Mońki – Przytulanka – Kalinówka Kościelna,
- Hornostaje – Hornostaje „Cegielnia”,
- Jaski – Ołdaki – droga powiatowa Hornostaje – Kosiorki,
- Żodzie – droga powiatowa Mońki – Goniądz,
- Ciesze - droga krajowa Nr 65,
- Moniuszczki - droga krajowa Nr 65,
- Magnusze – Niewiarowo,
- Zalesie – Czekołdy – Znoski – droga powiatowa Mońki – Trzcianne,
- Boguszewo – droga krajowa Nr 65,
- Droga gminna Nr 104042 B Lewonie (Czechowizna),
- Rybaki – Żodzie,
- Masie – droga powiatowa Zblutowo – Sobieski – Rybaki,
- Oliszki – droga powiatowa Mońki – Trzcianne,
- Masie – Milewo,
- Kulesze – Wilamówka,
- Kulesze – Mroczyki,
- Wojszki – droga powiatowa Mońki – Trzcianne,
- Mejły – Dzieżki,
- Osada Hornostaje – Świerzbienie,
- ul. bez nazwy we wsi Dziękonie,
- ul. bez nazwy we wsi Jaski,
- od drogi gminnej 104044 B – granica gminy (wójtostwo),
- od drogi krajowej Nr 65 – ulica wsi Żodzie – do drogi gminnej 104044 B,
- od drogi krajowej nr 65 – szlak kolejowy Białystok – Ełk,
- od drogi gminnej Nr 104121 B – szlak kolejowy Białystok – Ełk,
- od drogi krajowej Nr 65 – szlak kolejowy – Białystok – Ełk,
- od drogi krajowej Nr 65-kolonie Żodzie – Hornostaje - do drogi powiatowej Nr 1416,
- od drogi powiatowej Nr 1416 B – Ołdaki – droga gminna Nr 104043B,
- Ołdaki od drogi gminnej Nr 104043 B – granica gminy – Wójtostwo,
- Ołdaki od drogi gminnej Nr 10443 B – granica gminy droga powiatowa Nr 1417 B,
- od drogi gminnej Nr 104043 B – kolonia Ołdaki – droga powiatowa Nr 1417 B,
- Droga powiatowa Nr 1848 B droga gminna Łupichy – granica gminy Białosuknie,
- Droga powiatowa Nr 1417B – kolonie Kosiorki – droga gminna Nr 104040 B,
- Droga gminna Nr 104040 B – Kosiorki kolonie – Pyzy – droga powiatowa Nr 1415 B – granica gminy Białosuknie,

- Droga gminna Nr 104040 B – Zyburty droga powiatowa Nr 1415 B droga gminna Łupichy – Białosuknie,
- Łupichy od drogi powiatowej Nr 1415 B – granica gminy Białosuknie,
- Łupichy – ulica wsi,
- Łupichy od drogi powiatowej Nr 1415 Łupichy kolonie – Świerzbienie kolonie – Świerzbienie Ginie – droga gminna nr 104035 B,
- Krzeczkowo od drogi powiatowej Nr 1412 B – Krzeczkowo kolonie – droga powiatowa Nr 1412 B,
- od drogi powiatowej Nr 1414 B – Krzeczkowo kolonie – granica gminy Szpakowo,
- Krzeczkowo od drogi powiatowej Nr 1412 B Krzeczkowo kolonie – droga gminna Nr 128518 B,
- od drogi powiatowej Nr 1414 B – Kropiwnica kolonie – granica gminy Bagno,
- Kropiwnica Kolonie – droga gminna Nr 104039 B – droga powiatowa Nr 1414 B,
- Droga gminna 104036 B – Dudki Kolonia – droga gminna Nr 104041 B,
- Droga gminna Nr 104041 B – Waški kolonie – Dudki kolonie – droga powiatowa Nr 1404 B,
- Droga gminna Nr 104032 B – Dudki kolonie – droga powiatowa Nr 1413 B,
- Dudki od drogi powiatowej Nr 1413 B – Dudki kolonie – Przytulanka kolonie – Dziękonia kolonia – droga krajowa Nr 65,
- "Droga powiatowa Nr 1411 B – Rusaki – droga gminna Nr128525 B",
- Konopczyn od drogi powiatowej Nr 1411 B droga gminna Nr 128525 B,
- Ciesze od drogi gminnej Nr 104045 B – Magnusze kolonia – droga krajowa Nr 65,
- Kulesze od drogi gminnej Nr 104055 B – granica gminy Kramkówka Duża,
- Kulesze od drogi gminnej Nr 128529 B – granica gminy Uścianek,
- Kulesze od drogi gminnej Ne 128529 B – droga gminna Kulesze Podolszanka – granica gminy,
- "Kulesze od drogi gminnej Ne 128533 B – droga powiatowa Nr 1364 B – granica gminy Kramkówka Mała kolonie",
- Kulesze od drogi powiatowej Nr 1841 B – Kulesze kolonie – droga powiatowa Nr 1364 B,
- Rybaki od drogi powiatowej Nr 1366 B – Rybaki kolonie – do drogi powiatowej Nr 1366 B,
- Sobieski od drogi powiatowej Nr 1366 B – Dzieżki kolonie – droga powiatowa Nr 1364 B,
- Sobieski od drogi powiatowej Nr 1366 B – droga powiatowa Nr 1364 B,
- Dzieżki od drogi powiatowej Nr 1365 B – droga gminna,
- Nr 104052 B – granica gminy Kramkówka Mała – kolonie,
- Droga powiatowa Nr 1365 B – Kołodziej kolonie – Dzieżki do drogi powiatowej Nr 1364 B,
- Oliszki od drogi powiatowej Nr 1364 B – Zblutowo kolonie – Mońki droga gminna Nr 104 B – ul. Kard. Stefana Wyszyńskiego,
- Znoski od drogi powiatowej Nr 1365 B – granica gminy – Niewiarowo kolonie

- Kołodziej – granica gminy Niewiarowo,
- Kuczyn od drogi powiatowej Nr 1365 B – granica gminy Niewiarowo – do drogi powiatowej Nr 1844 B,
  - Dziękonie od drogi gminnej Ne 104049 B – Dziękonie kolonie – Lewonie do drogi gminnej Nr 104049 B,
  - Od drogi powiatowej Nr 1841 B – do drogi gminnej Nr 104055 B,
  - Od drogi powiatowej Nr 1841 B – do drogi gminnej Nr 104056 B,
  - Od drogi gminnej Nr 104055 B – dojazd do pól,
  - Od drogi gminnej 104055 B – do granicy gminy Goniądz (Kramkówka),
  - Od drogi gminnej dz. Nr 585 – do granicy gminy Goniądz (Kramkówka),
  - Od drogi gminnej 104057 B – gr. gm. Trzcianne (Milewo),
  - Od drogi krajowej Nr 65 – do drogi gminnej dz. Nr 266,
  - Od drogi krajowej Nr 65 – do drogi gminnej Nr 104051 B,
  - Od drogi powiatowej Nr 1366 B – do drogi krajowej Nr 65,
  - Od drogi powiatowej Nr 1366 B – do drogi gminnej Sobieski – Dzieżki,
  - Od drogi powiatowej Nr 1363 B – do drogi gminnej Nr 104053 B,
  - Od drogi powiatowej Nr 1363 B – do drogi gminnej Nr 104048 B,
  - Od drogi powiatowej Nr 1363 B – dojazd do pól,
  - Od drogi krajowej Nr 65 – do drogi powiatowej Nr 1368 B,
  - Od drogi gminnej Nr 104046 B – do drogi gminnej dz. Nr 46,
  - Od drogi gminnej Nr 104049 B – do drogi gminnej Nr 104047 B,
  - Od drogi powiatowej Nr 1844 B – do drogi gminnej Nr 104050 B,
  - Od drogi powiatowej Nr 1370 B – dojazd do łąk,
  - Od drogi powiatowej Nr 1370 B – granica gminy (Trzcianne),
  - Od drogi powiatowej Nr 1368 B – granica gminy (Trzcianne),
  - Od drogi powiatowej Nr 1369 B – do drogi gminnej 104049 B,
  - Od drogi gminnej Nr 104050 B – do drogi gminnej Nr 104050 B,
  - Od drogi gminnej Nr – 104032 B – do drogi gminnej 104032 B,
  - Od drogi powiatowej Nr 1404 – do drogi gminnej nr 104032 B,
  - Od drogi powiatowej Nr 1404 B – do drogi powiatowej Nr 1413 B,
  - Od drogi gminnej Nr 104037 B – dojazd do pól (dz. nr 212),
  - Od drogi gminnej nr 104037 B – granica gminy (Knyszyn – kolonia Guzy),
  - Od drogi powiatowej Nr 1412 B – do drogi gminnej Kropiwnica – Bagno,
  - Od drogi gminnej 104041 B – do drogi powiatowej Nr 1414 B,
  - Od drogi powiatowej Nr 1413 B – do drogi gminnej 104033 B.

Sieć drogową w mieście Mońki uzupełniają ulice będące własnością gminy Mońki. Mają one łączną długość 19,15 km. Wykaz ulic przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Wykaz ulic i struktura nawierzchni ulic gminnych w mieście Mońki.

Nazwa ulicy	Długość	Rodzaj nawierzchni
-------------	---------	--------------------

	w km	Gruntowa	Wzmocniona żwirem	Powierzchnia m2	Kostka	Asfaltowa
Andersa	0,100	-	0,100	827	-	-
Armii Krajowej	0,258	-	-	2747	-	0,258
Astronomiczna	0,310	-	-	3185	-	0,310
Batalionów chłopskich	0,576	-	0,576	7551	-	-
Wł. Broniewskiego	0,180	-	-	2747	-	0,180
Ks. St. Budnika	0,258	-	-	2139	-	0,258
Brzozowa	0,554	-	0,274	3324	-	-
Dębowa	0,150	-	0,150	900	-	-
Dolna	0,642	-	0,642	4435	-	-
Gajowa	0,530	-	-	10436	0,116	0,414
J. Głowackiego	0,136	-	-	1827	-	0,136
Zb. Herberta	0,234	-	-	758	0,234	-
Jagodowa	0,309	-	-	3603	0,309	-
J. Kilińskiego	0,394	-	-	6276	-	0,394
J.Kochanowskiego	0,368	-	-	4059	0,368	-
O. M. Kolbego	0,321	-	0,321	2950	-	-
H. Kołłątaja	0,570	-	0,570	6442	-	-
S. Konarskiego	0,208	-	0,208	2350	-	-
M. Kopernika	0,477	-	-	6038	0,477	-
Kosmiczna	0,280	-	-	2834	-	0,280
T. Kościuszki	0,156	-	-	1942	-	0,156
Krótka	0,132	-	-	1603	-	0,132
Krzywa	0,162	-	-	1787	-	0,162
Kwiatowa	0,245	0,245	-	2680	-	-
Lotnicza	0,460	-	-	4753	-	0,460
Łąkowa	0,270	-	-	1573	0,270	-
Cz. Miłosza	0,243	-	0,243	2631	-	-
A.F. Modrzewskiego	0,669	-	0,619	7188	0,050	-
Nowokościelna	0,322	-	0,322	2238	-	-
K.C Norwida	0,197	-	-	2316	-	0,197
Ogrodowa	0,169	0,169	-	1659	-	-
E. Orzeszkowej	0,090	-	-	947	0,090	-
Planetarna	0,343	-	-	4067	-	0,343
E. Platter	0,174	-	-	3069	0,174	-
Polna	0,248	-	-	2204	-	0,248
B. Prusa	0,192	-	0,192	2055	-	-

Wł. Puchalskiego	0,404	-	0,404	9639	-	-
Wł. Raginisa	0,136	-	-	1446	-	0,136
M. Rataja	0,262	-	0,262	1716	-	-
Wł. ST. Reymonta	0,460	-	-	4773	0,460	-
Rumiankowa	0,268	0,068	0,200	1608		
H. Sienkiewicza	0,295	-	-	4302	-	0,295
Wł. Sikorskiego	0,280	-	-	2969	-	0,280
Skarbowa	0,196	-	-	1072	-	0,196
Słoneczna	0,086	-	-	664	0,086	-
Sportowa	0,188	-	-	1101	-	0,188
Spółdzielcza	0,365	0,120	-	3522	-	0,245
ST. Staszica	0,218	-	0,218	1223	-	-
Szpitalna	0,131	-	-	1129	-	0,131
Szlachecka	0,402	-	0,402	8404	-	-
Św. Kazimierza	0,222	-	0,222	1160	-	-
Świerkowa	0,048	-	-	550	-	0,048
J. Tuwima	0,284	-	-	3516	-	0,284
Ks. Twardowskiego	0,148	0,148	-	1066	-	-
Wąska	0,508	-	-	4886	0,146	0,362
Wesoła	0,092	-	-	1504	-	0,092
Wiśniowa	0,174	-	-	1537	-	0,174
W. Witosa	0,571	-	-	4573	-	0,639
St. Wyspiańskiego	0,278	-	0,278	4189	-	-
Kard.St. Wyszyńskiego	0,545	-	-	6680	-	0,563
Zdobywców Kosmosu	0,161	-	-	1725		0,161
Zdrojowa	0,434	0,145	0,289	3018	-	-
Zuchów	0,12	-	-	878	0,12	-
Żurawia	0,184	-	-	2105	-	0,184
Pogodna	0,185	-	0,185	1752	-	-
Lipowa	0,21	-	0,21	2516	-	-
Rotmistrza Witolda Pileckiego	0,13	0,13	-	1248	-	-
Malinowa	0,24	0,24	-	2408	-	-
Razem:	19,152	1,265	6,887	207019	2,900	7,906

Dane Urząd Miasta w Mońkach

Gmina również jest właścicielem i zarządcą dróg dojazdowych do pól. Są to drogi gruntowe lub o nawierzchni zwirowej. Ich stan techniczny nie odbiega od stanu dróg gminnych.

Obsługa ludności w gminie Mońki odbywa się transportem autobusowym i

kolejowym. Przez jej teren prowadzone są relacje o znaczeniu międzygminnym i wewnątrzgminnym i krajowym. W zdecydowanej większości mieszkańcy korzystają z własnych samochodów osobowych, często w nie najlepszym stanie technicznym.

4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

W roku 2012 gminę Mońki zamieszkiwało 15.424 ludności. Rok później było to 15.338. Zaś w roku 2014 liczba mieszkańców spadła do poziomu 15.279.

Tabela 8. Liczba ludności i przyrost naturalny w gminie Mońki w latach 2011-2014.

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014
Ludność	15.488	15.424	15.338	15.279
Urodzenia	131	119	124	119
Zgony	151	159	150	140
Przyrost naturalny	-20	-40	-26	-21

Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Na terenie gminy Mońki od roku 2011 obserwuje się stały spadek liczby ludności. Poddając analizie dane z kilku ostatnich lat, tj. rok 2011 i 2014, można stwierdzić, że społeczność gminna zmniejszyła się o 209 osób. Według obliczeń statystycznych w 2011 roku gminę Mońki zamieszkiwało 15.488 osób, natomiast w 2014 roku – 15.279 osób.

Warto zauważyć, że rok 2012 był krytyczny dla gminy Mońki spośród badanych czterech lat, różnica między liczbą urodzeń a liczbą zgonów była ujemna, a zaobserwowany ubytek naturalny wynosił 40 osób. W kolejnych latach widoczny jest zwiększający się przyrost naturalny, który w 2014 r. osiągnął wartość -21, o 5 osób większy niż w poprzednim roku, i aż o 19 osób większy od krytycznego roku 2012 (-40). Dlatego też w 2014 r. po mimo wyższego przyrostu liczba ludności jest mniejsza od liczby ludności z 2013 r.

Tabela 9. Migracje ludności w gminie Mońki w latach 2011-2014.

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014
Napływ ogółem w tym z zagranicy	131	100	150	179
Odpyływ ogółem w tym za granicę	422	320	272	231
Saldo migracji	-70	-64	-85	-73

Podana w tabeli liczba ludności w poszczególnych latach uwzględnia migracje ludności, zmianę miejsca pobytu. Saldo migracji najwyższe było w 2013 roku i wynosiło -85 osób, obecnie jest na podobnym poziomie jak w roku 2011 i wynosi -73 osoby. Co pozytywne, zwiększa się rokrocznie liczba osób przybywających z zagranicy, w 2014 roku była to wielkość 179 osób, wyższa o 48 osób niż w 2011r. Co za tym idzie zmniejsza się odpływ mieszkańców za granicę, między 2011 r. a 2014 r. liczba osób zmniejszyła się prawie o połowę.

Tabela 10. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 1995 – 2014.

Grupy w wieku:	2012r. Liczba/procent	2013r. Liczba/procent	2014r. Liczba/procent
Przedprodukcyjnym 0-17 lat	2701/17,51	2623/17,10	2540/16,63%
Produkcyjnym 18-59 lat K., 18-64 lata M.	9957/64,55	9907/64,60	9886/64,70%
Poprodukcyjnym 60 i więcej lat K., 65 i więcej lat M.	2766/17,93	2808/18,30	2853/18,67%

Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy ludności gminy na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży oraz stale zwiększającą się liczbę osób w wieku produkcyjnym i osób starszych. W przyszłości ta ostatnia grupa będzie zasilana przez liczne obecnie grono osób w wieku produkcyjnym, które zakończą aktywność zawodową. Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały dopasowania usług społecznych do potrzeb zarówno dzieci i młodzieży, jak i seniorów. W przypadku tych pierwszych konieczne będzie dostosowanie dostępu do wychowania, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, tym drugim trzeba będzie natomiast udzielić stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

Jednak spadek liczebności grupy w wieku przedprodukcyjnym zarówno na terenach wiejskich, jak i w mieście Mońki wskazuje na powolne wyludnianie się gminy. Tendencja występuje zarówno na terenie gminy Mońki, województwa podlaskiego i całego kraju i może ją zatrzymać tylko dodatni przyrost naturalny i migracja młodych ludzi na teren gminy.

5. SYTUACJA GOSPODARCZA

W roku 2014 w gminie Mońki na ogólna powierzchnię gminy 16.155 ha, powierzchnia użytków rolnych wynosiła 13.016 ha, co stanowiło 80,60% powierzchni ogólnej całej gminy. Powierzchnia lasów i gruntów leśnych wyniosła 2.181 ha, co stanowiło 13,50% powierzchni ogólnej. Powierzchnia pozostałych gruntów wynosiła 958 ha, co stanowiło 5,83% ogólnej powierzchni. Struktura samych użytków rolnych przedstawia się następująco. Grunty orne zajmowały powierzchnię 8.884 ha, co stanowiło 67,9 % wszystkich użytków rolnych. Łąki i pastwiska zajmowały 3.554 ha, co stanowiło 27,30% wszystkich użytków rolnych. Sady zajmowały 63 ha, co stanowiło 0,48% wszystkich użytków rolnych.

Na ogólną powierzchnię gminy Mońki wynoszącą 16.155 ha w 2014 r. użytki rolne zajmowały 13.016 ha (80,57 % powierzchni gminy). Na jednego mieszkańca przypada 0,85 ha użytków rolnych, a więc niemal dwukrotnie więcej niż w Polsce. Ich strukturę użytkowania przedstawia poniższa tabela.

Dane dotyczące struktury użytków rolnych w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Struktura użytków rolnych na terenie gminy Mońki.

Rok	2011		2012		2013		2014	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Przeznaczenie gruntów	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Użytki rolne, w tym:	13.027	100,0	13.021	100,0	13.012	100,0	13.085	100,0
Grunty orne	8.921	68,5	8.912	68,4	8.878	68,2	8.884	67,9
Sady	71	0,5	68	0,5	63	0,5	63	0,5
Łąki	1.470	11,3	1.469	11,3	1.468	11,3	1.468	11,2
Pastwiska	2.102	16,1	2.097	16,1	2.086	16,0	2.086	15,9

Dane Ewidencja gruntów, budynków i lokali gminy Mońki

Porównując dane z lat 2011 – 2014 można zauważyć następujące trendy:

- Zwiększyła się powierzchnia użytków rolnych od 2011 r. o 58 ha,
- Waha się powierzchnia gruntów orných oraz łąk,
- Zmniejsza się nieznacznie powierzchnia pastwisk oraz sadów o 16 ha.

Wzrost powierzchni użytków rolnych o 58 ha związany jest z zagospodarowaniem nieużytków wchodzących w skład gruntów pozostałych oraz zmianą zagospodarowania części powierzchni gruntów leśnych na cele rolnicze. Likwidacja nieużytków polepsza wykorzystanie gruntów rolnych.

Działalność gospodarcza

Gmina Mońki z racji swych walorów jest miejscem koncentracji działalności: handlowej, budowlanej, usługowej, przemysłowej i turystycznej. Mieszkańcy znajdują zatrudnienie w handlu, budownictwie, obłudze nieruchomości, usługach, przemyśle, rolnictwie oraz turystyce. Część mieszkańców pracuje poza gminą.

W roku 2014 na terenie gminy Mońki zarejestrowanych było 1066 podmiotów

gospodarki narodowej, w tym 1022 podmiotów prywatnych. W zdecydowanej większości miały one swoją siedzibę w mieście Mońki, co potwierdza, iż na terenie miasta dominującą dziedziną gospodarki są usługi i przemysł, mimo że użytki rolne przeważają w strukturze użytkowania gruntów na terenie miasta.

Tabela 12. Podmioty gospodarki narodowej wg sektorów własności na terenie gminy Mońki.

Sektor własności		2011	2012	2013	2014
Ogółem		1020	1037	1042	1066
Publiczny		44	44	45	44
Prywatny	Razem	976	993	997	1022
	W tym zakłady osób fizycznych	830	837	837	850

Dane Bank Danych Regionalnych GUS

Tabela nr 13. Liczba podmiotów gospodarczych wg rodzajów działalności w latach 2011 – 2015 na terenie gminy Mońki.

Rok/Sektor	2011	2012	2013	2014
Ogółem	1020	1037	1042	1006
Rolnictwo, leśnictwo i łowiectwo	52	51	48	39
Przemysł	78	76	77	80
Budownictwo	118	125	117	124
Handel i naprawy	291	297	295	296
Hotelarstwo	21	21	26	27
Transport, gospodarka magazynowa, łączność	84	84	88	88

Pośrednictwo finansowe	54	55	55	57
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	91	92	89	99
Inne	231	236	247	196

Dane Bank Danych Regionalnych GUS

Na przełomie ostatnich czterech lat można zaobserwować zmniejszanie się liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne. Jest to bardzo niekorzystne dla gminy i jej mieszkańców, ponieważ:

- Zmniejsza się liczba miejsc pracy,
- Zmniejszają się dochody podatkowe gminy,
- Zmniejsza się ilość i jakość świadczonych usług na terenie gminy.

Analizując strukturę podmiotów gospodarczych wg rodzajów działalności dominowały podmioty prowadzące działalność w zakresie handlu i usług, budownictwa, obsługi nieruchomości oraz przemysłową. Największym podmiotem na terenie gminy jest Moniecka Spółdzielnia Mleczarska zatrudniająca około 100 osób.

Największymi zakładami pracy funkcjonującymi w naszym regionie są m.in.:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Mońkach,
- Moniecka Spółdzielnia Mleczarska,
- Piekarnia „REVMOD” w Mońkach,
- Piekarnia „Sobieski” w Mońkach,
- Rzeźnia Braci Szypcio Sp. J. w Mońkach,
- Bank Spółdzielczy w Mońkach,
- Wytwórnia Wód Gazowanych „BETEX” w Knyszynie,
- „Agrohurt” Dojrzewalnie Serów Spółka Jawna Kuprel C. L. w Mońkach,
- Monieckie Centrum Handlowo – Targowe Andrzej Purta w Mońkach,
- Zakład Mięсны „Podlasie” w Mońkach.

6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

Przystępując do analizy problemu bezrobocia w gminie Mońki, należy przedstawić definicje z nim związane:

- Osoba bezrobotna jest to osoba niezatrudniona, nieprowadzącą działalności gospodarczej i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia,
- Bezrobociem w skali makro jest pozostawanie poza zatrudnieniem, na określonym

- obszarze geograficznym, znacznej liczby osób zdolnych do podjęcia pracy,
- Bezrobociem w skali mikro jest utrata pracy z powodu braku kwalifikacji lub zaniku innych umiejętności pozwalających objąć i utrzymać stanowisko,
  - Bezrobocie rejestrowane to liczba osób bezrobotnych, czyli posiadających określone w ustawie cechy i zarejestrowanych w urzędach pracy,
  - Bezrobocie ukryte to pewna – nieokreślona – liczba osób, które w myśl ustawy nie mogą zarejestrować się jako bezrobotne, które albo nie są zatrudnione de facto albo wykonywana przez nich praca nie jest niezbędna z punktu widzenia zatrudniającego,
  - Stopa bezrobocia to ukazywana w procentach relacja pomiędzy liczbą zarejestrowanych osób bezrobotnych a liczbą osób czynnych zawodowo (to jest zdolnych w prawnie określonych warunkach do podjęcia pracy),
  - Poszukujący pracy to osoby nie zatrudnione poszukujące zatrudnienia oraz osoby zatrudnione zgłaszające zamiar i gotowość podjęcia zatrudnienia w wyższym wymiarze czasu pracy albo dodatkowego lub innego zatrudnienia, zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy,
  - Pracujący w gospodarce narodowej to osoby wykonujące pracę przynoszącą im zarobek lub dochód, bez względu na miejsce i czas trwania tej pracy; do pracujących zalicza się:
    - Osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania, właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców (łącznie z bezpłatnie pomagającymi członkami rodzin) gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z bezpłatnie pomagającymi członkami rodzin) jednostek prowadzących działalność gospodarczą, osoby pracujące na własny rachunek, agentów pracujących na podstawie umów agencyjnych i umów na warunkach zlecenia (łącznie z pracującymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów), osoby wykonujące pracę nakładczą, członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych (łącznie z pracującymi członkami ich rodzin), pracujących na działkach pracowników państwowych gospodarstw rolnych i na działkach przyzagrodowych członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych, duchownych wszystkich wyznań, pracowników jednostek budżetowych MON i MSW (siły zbrojne),
    - Zatrudnieni (pracownicy najemni) w gospodarce narodowej to: osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy na czas określony i nie określony, w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy.
- Do pracowników najemnych zalicza się osoby
- Zatrudnione na podstawie umowy o pracę,
  - Zatrudnione na podstawie powołania, wyboru lub mianowania,
  - Pracujące w zakładach pracy w formie zorganizowanych grup roboczych (np. jednostki wojskowe, junacy obrony cywilnej, junacy straży przemysłowej i pożarnej).

Ludność bierna zawodowo to część społeczeństwa w wieku 15 lat i więcej, niepracująca i niebędąca bezrobotną; wśród ludności biernej zawodowo wyróżnia się następujące kategorie:

- Osoby otrzymujące emeryturę, rentę, alimenty, stypendium, pomoc opieki społecznej

lub posiadające inne nie zarobkowe źródło utrzymania,

- Uczniów, którzy zawarli z zakładem pracy umowę o pracę na okres nauki zawodu lub przyuczenia do określonej pracy,
- Osoby odbywające karę pozbawienia wolności,
- Osoby przebywające w domach opieki,
- Zakonników i zakonnice,
- Osoby uzyskujące dochód m.in. z dzierżawy, wynajmu lokali, sprzedaży rzeczy własnych, bądź z kapitału,
- Osoby przebywające na urlopie wychowawczym,
- Osoby pozostające na utrzymaniu innych osób.

Ludność aktywna zawodowo to część społeczeństwa w wieku 15 lat i więcej, zdolna do wykonywania zajęć zarobkowych i:

- Wykonująca pracę, która przynosi zarobek lub dochód bez względu na miejsce i czas trwania tej pracy,
- Bezpłatnie pomagająca w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej,
- Poszukująca pracy i zdolna do jej podjęcia (bezrobotni).

Pod koniec 2014 r. ilość bezrobotnych zarejestrowanych na terenie województwa podlaskiego to 55 tys. osób, zaś stopa bezrobocia na Podlasiu kształtowała się na poziomie 13%. Bezrobocie na obszarze gminy Mońki wg stanu na dzień 31.12.2014r. przedstawia się następująco: zarejestrowano 581 bezrobotnych, w tym 285 kobiety, 296 mężczyzn, o 267 osób mniej niż w roku 2011. Natomiast stopa bezrobocia rejestrowanego na terenie powiatu wynosiła 12% (na terenie gminy nie rejestruje się stopy bezrobocia), o jeden procent mniej niż na terenie województwa podlaskiego i była najniższa od trzech lat.

Tabela 14. Bezrobotni w gminie według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2011-2014.

	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba bezrobotnych w gminie	848	794	726	581
Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	8,47	7,92	7,32	5,89
Liczba osób w wieku produkcyjnym	10.006	10.019	9.915	9.863
Liczba bezrobotnych kobiet w gminie	375	333	323	285
Udział kobiet w liczbie bezrobotnych	3,75	3,32	3,26	2,89
Stopa bezrobocia %	-	13,5	13,7	12,2

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Mońkach

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w gminie ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia, a także rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy. Dane szczegółowe w tym zakresie na koniec 2014 roku przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 15. Bezrobotni w gminie na koniec 2015 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia.

		Liczba bezrobotnych			Udział kobiet (w %)	Liczba bezrobotnych			Udział kobiet (w %)
		Ogółem	Kobiet			Ogółem	Kobiet		
Wiek	18-24 lata	173	67	38,7	Staż pracy	bez stażu	198	92	46,5
	25-34 lata	196	100	51,0		do 1 roku	155	69	44,5
	35-44 lata	117	47	40,1		1-5 lat	150	51	34
	45-54 lata	120	58	48,3		5-10 lat	75	25	33,3
	55-59 lat	66	32	48,5		10-20 lat	82	30	36,6
	60-64 lata	44	3	6,8		20-30 lat	43	13	30,2
Czas pozostawania bez prac	do 1 miesiąca	50	16	32,0	wykształcenie	30 lat i więcej	13	4	30,8
	1-3 miesiące	123	47	38,2		wyższe	67	38	56,7
	3-6 miesięcy	86	36	41,9		policealne i śr. zawodowe	164	78	47,6
	6-12 miesięcy	128	57	44,5		średnie ogólnokształcące	118	58	49,1
	12-24 miesiące	108	42	38,9		zasadnicze zawodowe	148	40	27,0
	pow. 24 miesięcy	221	109	49,3		gimnazjalne i niższe	219	70	32,0

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Mońkach

Na koniec 2015 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby młode w wieku 18-34 lata, (łącznie 369 osób), osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale, powyżej 24 miesięcy (w sumie 221 osób), od 6 do 12 miesięcy (128 osób), osoby z brakiem stażu pracy (198 osób) i do 1 roku (155 osób). Znaczną grupę stanowiły także osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (219 osób) oraz policealnym i średnim zawodowym (164 osób).

Liczne grupy wśród będących bez zatrudnienia stanowiły osoby w wieku 45-54 lata (120 osób) i 35-44 lata (117 osób), osoby pozostające bez pracy od 1 do 3 miesięcy (123 osoby), osoby ze stażem pracy 1-5 lat (150 osób) oraz osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (148 osób).

Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych odnotowano wśród osób w wieku 25-34 lata (51,0 %) i 55-59 lata (48,5%), wśród osób pozostających bez pracy długotrwale, powyżej 24 miesięcy (49,3%), z brakiem stażu pracy (46,5%) i do jednego roku (44,5%) oraz, co budzi niepokój, osób z wykształceniem wyższym (56,7%) i średnim ogólnokształcącym (49,1%), policealnym i średnim zawodowym (47,6%).

Z powyższych danych wynika, że programami aktywizującymi osoby bezrobotne z gminy należy objąć przede wszystkim osoby bez stażu pracy, z wykształceniem wyższym i średnim, w wieku 25-59, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzenia doświadczenia zawodowego lub podjęcia pierwszej pracy. Nie należy również zapominać o osobach mających za sobą kilkanaście lat pracy, którym powinno się zapewnić możliwość

przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy.

Kierunki działań podejmowane w celu ograniczenia stopy bezrobocia przez Powiatowy Urząd Pracy w Mońkach i Urząd Miejski w Mońkach to:

1. Rozwijanie i promowanie aktywnej polityki rynku pracy,
2. Tworzenie nowych miejsc pracy i rozwój małej przedsiębiorczości,
3. Dostosowanie zasobów ludzkich do zmian zachodzących na rynku pracy,
4. Rozbudzanie przedsiębiorczości społecznej,
5. Integracja i zwiększenie szans na rynku pracy dla osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy,
6. Zwiększenie skuteczności stosowanych instrumentów rynku pracy,
7. Rozwój współpracy z partnerami rynku pracy.

Program skierowany był przede wszystkim do osób bezrobotnych z powiatu monieckiego, a także pracodawców, przedsiębiorców i partnerów na lokalnym rynku pracy. Powiatowy Urząd Pracy w Mońkach działania oparł głównie na realizacji usług i instrumentów rynku pracy, które służyły do osiągnięcia powyższych celów:

- Tworzenie nowych miejsc pracy – refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego,
- Staże zawodowe
- Prace interwencyjne,
- Roboty publiczne,
- Samozatrudnienie - jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej,
- Prace społecznie użyteczne
- Szkolenia i przekwalifikowania zawodowe,
- Pośrednictwo pracy,
- Poradnictwo zawodowe,
- Aktywne metody poszukiwania pracy.

Efekty, jakie uzyskano poprzez realizację programu to przede wszystkim:

- Dużo większa liczba osób bezrobotnych objęta wsparciem w postaci usług i instrumentów rynku pracy,
- Wzrost liczby osób podejmujących pracę,
- Wzrost liczby osób podejmujących indywidualne działalności gospodarczej,
- Poprawa wizerunku urzędu i pracowników zarówno w relacjach z bezrobotnymi jak i pracodawcami,
- Wdrożenie niezbędnych działań służących indywidualizacji obsługi klientów,
- Ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego.

Warto też zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających na rynku pracy bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na doksztalcanie oraz podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Mieszkanie jest podstawowym dobrem człowieka spełniającym funkcje: ekonomiczną, socjalizacyjną, społeczną. Samorządy gminne ustawowo są zobligowane do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych swoich obywateli.

Tabela 16. Zasoby mieszkaniowe gminy w latach 2011 – 2014.

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014
Liczba osób w mieszkaniach	15.488	15.424	15.338	15.279
Liczba mieszkań	4.758	4.769	4.782	4.793
Liczba izb	21.065	21.124	21.206	21.280
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	307	309	312	314
Powierzchnia użytkowa mieszkań	407.126	408.845	410.878	413.047
Powierzchnia 1 mieszkania	85,5	85,7	85,9	86,1
Powierzchnia użytkowa mieszkania /osobę	26,3	26,5	26,8	27,0
Liczba osób /1 mieszkanie	3,25	3,23	3,2	3,18
Liczba osób / izbę	0,73	0,73	0,72	0,72

Dane Bank Danych Regionalnych GUS

W latach 2011-2014 liczba mieszkań w gminie Mońki rosła z roku na rok (z 4.758 w 2011 r. przez 4.769 w 2012 r. do 4.793 w 2014 r. Zwiększała się tym samym liczba izb (z 21.065 w 2011 r. do 21.280 w 2014 r.-w sumie o 215) i powierzchnia użytkowa mieszkań (z 407.126 m² w 2011 r. do 413.047 m² w 2014 r. - w sumie o 5.921 m²). Na tym samym poziomie pozostawała z kolei przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (ok. 86 m²) i przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (ok. 26,5 m²). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia powyższa tabela.

Tabela nr 17. Wyposażenie mieszkań w 2014 r.

Wyposażenie mieszkań	Gmina Monki	%	Miasto	%	Tereny wiejskie	%
----------------------	-------------	---	--------	---	-----------------	---

Wodociąg	4412	97,8	3272	102,8	1140	85,6
Ustep spłukiwany	4330	95,9	3261	102,5	1069	80,3
Łazienka	4247	94,1	3225	101,4	1022	76,8
Centralne ogrzewanie	3964	87,8	3133	98,5	831	62,4

Dane Urząd Miejski w Mońkach

W gminie Mońki mieszkańcy największy dostęp mieli do wodociągu, w następnej kolejności do ustępu spłukiwanego, łazienki, i na końcu do centralnego ogrzewania.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona przez gminę, a realizowana przez Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2011-2014.

	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba osób, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	481	448	452	433
Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	2.786	2.679	2.616	2.561
Wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	442.480	455.931	465.768	454.415

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mońkach

W latach 2011-2014 liczba osób w gminie, którym decyzją administracyjną przyznano dodatek mieszkaniowy, zmniejszyła się (z 481 w 2011 r. do 433 w 2014 r.- czyli o 48 osób). Zmniejszyła się również liczba przyznanych dodatków (z 2.786 w 2011 r. do 2.561 w 2014 r.) i tym samym wysokość kwot przeznaczonych na ten cel (z 442.480 zł w 2011 r. do 454.415 zł w 2014 r. – w sumie o 11.935 zł). Poprawa sytuacji może być spowodowana coraz większą liczbą zaktywizowanych osób bezrobotnych, które zaczęły sprawniej funkcjonować samodzielnie.

8. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniedbujących obowiązki opieki następczej.

Do głównych przyczyn bezdomności o charakterze społecznym i patologicznym należą: likwidacja państwowych zakładów pracy, a wraz z nimi hoteli robotniczych, brak miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, brak opieki nad

wychowankami domów dziecka kończącymi 18 lat, brak ośrodków dla nosicieli wirusa HIV, zaległości w opłatach czynszowych prowadzące do eksmisji, a także alkoholizm, przestępczość, odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych, rozwód lub trwałe rozpad innych więzi formalnych lub nieformalnych, prostytutka kobiet, przemoc w rodzinie oraz świadomy wybór innego sposobu życia i odrzucenie powszechnie uznawanego systemu wartości.

Osobami bezdomnymi, obok tych, które są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne.

Na terenie gminy Mońki występuje niewielki odsetek osób bezdomnych. MOPS obejmuje wsparciem 6 osób bezdomnych. Dwie osoby przebywają w DPS, 2 osoby w schroniskach, jedna osoba w pustostanie, jedna w domku na działkach. Problem bezdomności na terenie gminy Mońki ma charakter jednostkowy i sporadyczny.

9. EDUKACJA

Edukacja, rozumiana, jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie, jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem czego są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i z wykształceniem.

W roku szkolnym 2014/2015 gmina Mońki była organem prowadzącym 6 placówek oświatowo-wychowawczych, w tym 1 przedszkole, 4 szkoły podstawowe i 1 szkołę gimnazjalną. Dane szczegółowe na temat ww. placówek, a także liczby dzieci i uczniów do nich uczęszczających oraz nauczycieli w nich pracujących przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19. Stan organizacji szkół podstawowych i gimnazjów w gminie w roku szkolnym 2014/2015.

L.p.	Nazwa i adres placówki	Liczba uczniów (dzieci)	Liczba oddziałów	Liczba sal komputerowych	Liczba komputerów na użytek uczniów	Liczba sal gimnastycznych	Biblioteka – liczba woluminów
1.	Szkoła Podstawowa Nr 1 w Mońkach	433	16	2	26 (62 notebooki - 62 w szkole cyfrowej)	2	7 335
2.	Szkoła Podstawowa Nr 2 w Mońkach	388	18	2	30	2	9 259

3.	Szkoła Podstawowa w Kuleszach	29	4	1	6	—	3000
4.	Szkoła Podstawowa w Boguszewie;	29	4	1	10	1	1800
5.	Gimnazjum w Mońkach	415	16	1	21	1	17 109
6.	Przedszkole w Mońkach	266	13	-	2	1	1 500

Dane Urzędu Miejskiego w Mońkach

Działalność szkół opierała się na corocznych planach pracy zatwierdzonych przez rady pedagogiczne, planie nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektorów, programie ministerialnym i programie profilaktyki.

Szkoły organizowały zajęcia wspierające i indywidualne potrzeby uczniów w wyrównywaniu wiedzy i umiejętności. Dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia prowadzili także – logopeda i pedagog. Podejmowano działania zapobiegawcze – profilaktyczne, sprawowano opiekę psychologiczną – pedagogiczną oraz kontynuowano współpracę z instytucjami wspomagającymi.

Do tej pory nie powstał żaden państwowy punkt żłobkowy ani państwowy punkt przedszkolny w gminie Mońki a dostępność usług wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi wpływa na zwiększenie zdolności zatrudnienia rodziców poprzez umożliwienie sprawniejszego godzenia obowiązków zawodowych i rodzinnych. Jest to jeden z głównych czynników oddziałujących na obecność kobiet na rynku pracy.

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy wynika, że placówki w Mońkach zatrudniają pedagoga, logopedę, pielęgniarkę, psychologa. Zespół szkół prowadzi dożywianie uczniów po przez catering dowożony przez firmę zewnętrzną, natomiast Przedszkole Samorządowe prowadzi własną kuchnię.

W żadnej ze szkół nie funkcjonują klasy lub oddziały integracyjne. Przedstawiciele żadnej z placówek nie zauważyli trudności z dojazdem uczniów na zajęcia.

Placówka w Mońkach oferuje dzieciom i młodzieży dużą ilość zajęć dodatkowych. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań, m.in. koła języka polskiego, matematyczne, teatralne, religijne, chór i harcerstwo, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i zajęcia dydaktyczne dedykowane dla uczniów zdolnych, oraz zajęć językowych i rekreacyjno-sportowych.

Spis zajęć oferowanych przez Szkoły w Mońkach:

- Kółka taneczne,
- Rekreacyjno – sportowe,
- Schola Gloria,
- Koła naukowe, językowe,
- Wolontariat,
- Koło biblioteczne,
- Koło teatralne „Zielony Smok”,
- Koło plastyczne,
- Zespół wokalny „Boże Nutki”,
- Koło artystyczne,
- Koło regionalne,
- Zespół wokalny.

Działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia

Określając działania profilaktyczne i naprawcze, które należałoby przeprowadzić w szkołach to organizowanie prelekcji dla rodziców prowadzonych przez psychologa na temat zagrożeń płynących z niekontrolowanego i zbyt długiego korzystania przez dzieci z Internetu. Rodzice powinni także skorzystać z prelekcji przeprowadzanych przez wykwalifikowane w tym kierunku osoby, a dotyczących propagowania zdrowego stylu życia oraz prawidłowego żywienia dzieci.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów

Przedstawiciele wszystkich placówek uznali współpracę z rodzicami uczniów za zadowalającą. W jej ramach odbywają się konsultacje indywidualne, zebrania ogólne i klasowe, dyżury. Rodzice zachęceni są również do aktywnego uczestnictwa w życiu szkoły – np. pomoc przy drobnych remontach, przy organizacji imprez szkolnych lub środowiskowych, organizowaniu pomocy dla potrzebujących. Jednakże nadal należy rozwijać edukację Rodziców w kwestii kompetencji rodzicielskich.

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Problemy mają pochodzenie wynikające z niskiego statusu materialnego rodzin i bezrobocia. Trudna sytuacja materialna wiąże się często z występującymi w domu dysfunkcjami, takimi jak niewydolność i bezradność wychowawcza, brak odpowiedniego zainteresowania dzieckiem, alkoholizm. Brak pracy zmusza też niektórych rodziców do wyjazdu za granicę, co generuje problemy tzw. eurosieroctwa. Konsekwencją takich sytuacji jest pozostawienie dziecka bez odpowiedniej opieki, co sprzyja szerzeniu się zachowań negatywnych (sięganie po używki, agresja, poniżanie godności drugiego człowieka, stosowanie przemocy). Duże znaczenie ma również nieumiejętne zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży szkolnej.

Szczegółowe informacje na temat istniejących w środowisku szkolnym i w domu

rodzinnym uczniów problemów społecznych zawierają poniższe tabele.

Tabela 20. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy Mońki uczęszczających do szkół podstawowych 2013- 2015 r.

Cechy patologii społecznej	Liczba ujawnionych przypadków		
	2013	2014	2015
Sięganie po alkohol	-	-	-
Sięganie po narkotyki	-	-	-
Palenie papierosów	1	1	-
Ucieczki z domu	-	-	-
Kradzieże	-	3	-
Agresja i przemoc w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	20	22	31
Autoagresja	-	-	-
Przestępczość ujawniona	-	-	-
Niszczenie mienia szkolnego	-	-	-
Udział w grupach negatywnych	2	1	-
Problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego	10	6	5
Przemoc w rodzinie	6	6	6
Zaniedbanie przez dom	3	2	1
Wykorzystywanie seksualne	-	-	-

Dane Urząd Miejski w Mońkach

Wśród problemów występujących w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych nie miały miejsca w ostatnich trzech latach takie cechy patologii społecznej jak: wykorzystywanie seksualne, niszczenie mienia szkolnego, przestępczość ujawniona, autoagresja, ucieczki z domu, sięganie po narkotyki i alkohol. To wszystko nastraja optymistycznie w kwestii przyszłości dzieci i młodzieży.

Natomiast najczęściej zdarzały się przypadki patologii społecznej takie jak poniżanie, zmuszanie, znęcanie się, bicie, zastraszanie i co niepokojące zjawisko to ma tendencję wzrostową, zanotowano 20 przypadków w 2013 r. i o 11 więcej w roku 2015.

Rzadziej występującymi problemami na terenie gminy są problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego, mające tendencję spadkową.

Przemoc w rodzinie utrzymuje się na stałym poziomie szczęściu przypadków corocznie. Sporadycznie występującymi przypadkami są: palenie papierosów, kradzieże, zaniedbanie przez dom i udział w grupach negatywnych – po kilka ujawnionych przypadków.

10. KULTURA

Moniecki Ośrodek Kultury prowadzi działalność polegającą na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury oraz sportu poprzez organizowanie różnego rodzaju wystaw, koncertów, przedstawień teatralnych, imprez cyklicznych, projekcji itp. Organizuje zajęcia dla dzieci i młodzieży. W MOK działają następujące koła zainteresowań:

- Zespół Śpiewaczy „Pogodna jesień”, istniejący od 1997 r.,
- 2 zespoły taneczne młodzieżowe (taniec break dance) „Czocher Kakata”,
- Młodzieżowy zespół wokalny,
- Zespół Śpiewaczy „Wrzosa”,
- Koło Młodego Plastyka,
- Izba Zdobnictwa Obrzędowego,
- „Podlasiaczki”,
- Formacja „Better than best”,
- Koło teatralne MOK,
- Kółko fotograficzne „Negatyw”,
- Brydż, Szachy, Bilard,
- Koło dziennikarskie.

MOK jest organizatorem imprez kulturalnych, prowadzi wynajem sal na uroczystości rodzinne, do prowadzenia zajęć zumby, języka angielskiego i hiszpańskiego, warsztatów rękodzieła regionalnego.

Do najważniejszych imprez kulturalno-oświatowo-rekreacyjnych i okolicznościowych gminy Mońki należą:

- Dni Moniek,
- Święto Wsi.

Jest organizatorem konkursów o zasięgu powiatowym, wojewódzkim oraz ogólnopolskim. Są to konkursy:

- Wojewódzki Przegląd Na Zdobnictwo Obrzędowe Cyklu Wiosennego i Świąt Wielkanocnych,
- Powiatowy Konkurs na Choinkę Bożonarodzeniową,
- Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. Melanii Burzyńskiej pt. „Poezja życiem pisana”,
- Przegląd Poezji Śpiewanej "Nie zapomniane Polskie Przeboje" im. Jacka Kaczmarskiego "O laur Solidarności",
- Przegląd Twórczości Amatorskiej,
- Inne.

Powyższy opis stanu faktycznego pokazuje dużą różnorodność zajęć, jednakże należałoby zróżnicować, dopasować formy upowszechniania kultury do różnych kategorii wiekowych odbiorców oraz ich potrzeb i preferencji.

11. SPORT I REKREACJA

Propagowany w dzisiejszych czasach zdrowy styl życia obejmuje m.in. właściwe odżywianie, aktywny wypoczynek oraz uprawianie różnorodnych dyscyplin sportowych. Sport wpływa, bowiem nie tylko na kondycję zdrowotną człowieka, ale również jego cechy charakteru, postawę, relacje z innymi ludźmi, umiejętność współpracy i asertywność.

Przedszkola i szkoły wykorzystywały do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego i rekreacji ruchowej inne urządzenia rekreacyjno – sportowe, których stan obejmuje tabela poniżej.

Tabela 21. Urządzenia rekreacyjno – sportowe w szkołach.

Wyszczególnienie	Rodzaj urządzenia	Liczba urządzeń
Zespół Szkół w Mońkach w tym: Szkoła Podstawowa Nr 1 w Mońkach Szkoła Muzyczna I Stopnia w Mońkach	Plac zabaw	1
	Boisko	1
	Kort tenisowy	1
	Hala sportowa	1
	Salka korekcyjna	1
Szkoła Podstawowa Nr 2 w Mońkach	Plac zabaw	1
	Sala gier i zabaw Radosna Szkoła	1
	Boiska do piłki siatkowej - 2x	2
	Boisko do piłki plażowej-boisko do piłki nożnej	1
	Skocznia	1
	Bieżnia ogólna	1
	Bieżnia prosta	1
Szkoła Podstawowa w Kuleszach	Boisko do piłki nożnej, siatkowej i koszykowej	1
	Sala gier i zabaw „Radosna szkoła”	1
		1
	Bieżnia do skoku w dal	

Szkoła Podstawowa w Boguszewie;	Huštawki	1
	Bieżnia do skoków w dal	1
	Sala do tenisa stołowego	1
	Salka do rekreacji	1
	Sale gier i zabaw „Radosna Szkoła”	1
Gimnazjum w Mońkach	Sala gimnastyczna	1
	Boisko do piłki plażowej	1
	Strzelnica	1
Przedszkole w Mońkach	Plac zabaw, w tym: huštawki, mini domki, zjeżdźalnie	1

Dane Szkoły w Mońkach

Na terenie Mońek działają między innymi: Klub Sportowy Promień Mońki, stadion miejski MOSiR, boiska sportowe, pływalnia powiatowa służące czynnemu spędzaniu czasu wolnego mieszkańców gminy Mońki.

Klub Sportowy

Promień Mońki – polski klub sportowy z siedzibą w Mońkach, założony 14 marca 1963 roku. Historia klubu jest ściśle związana z historią miasta, kiedy to w latach 50. i 60. Mońki stały się siedzibą powiatu i uzyskały prawa miejskie, powstała także inicjatywa powołania klubu sportowego. Dnia 15 lutego 1963 roku koło Ludowych Zespołów Sportowych w Mońkach pod przewodnictwem Waldemara Szostkiewicza wyszło z inicjatywą powołania klubu LZS. Oficjalnie klub został zarejestrowany w dniu 14 marca 1963 roku. Pierwszym prezesem klubu był Czesław Gartych. W latach 1957-1958 powstało pierwsze boisko sportowe. W klubie działały następujące sekcje sportowe: piłka nożna, piłka siatkowa, kolarstwo, zapasy, lekkoatletyka, szachy, tenis stołowy, łyżwiarstwo szybkie oraz brydż sportowy.

12. TURYSTYKA

Na życzliwą gościnę mogą liczyć przybywający do gminy turyści. Wszelkie niezbędne informacje będą mogli uzyskać w Punkcie Informacji Turystycznej prowadzonym przez Miejski Ośrodek Kultury w Mońkach.

Dzisiejsze Mońki stanowią ważny ośrodek gospodarczy, usługowy i kulturalny. W okresie letnim odbywają się tu liczne festyny i imprezy rozrywkowe. Dzięki rozwiniętej infrastrukturze miejskiej oraz posiadanemu zapleczu turystycznemu miasto stanowi dogodną

bazę wypadową dla tych, którzy chcą się zapoznać z niepowtarzalnymi walorami przyrodniczymi oraz bogatą historią wsi i miasteczek gminy Mońki.

Dane szczegółowe na temat obiektów zakwaterowania zbiorowego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22. Obiekty zakwaterowania noclegowego w gminie w 2015 rok.

Nazwa obiektu	Adres obiektu
Agroturystyka Zielone Ogrody	Mońki, Moniuszczki 22
Gospodarstwo Agroturystyczne "Pod Wiązem"	Mońki, Kropiwnica 42
Raj Bobra-U Michała Jadwiga i Grzegorz Dębowski	Mońki, ul. Słoneczna 2
Zajazd Zalesie	Mońki, ul. Sportowa

Dane Internet

13. OCHRONA ZDROWIA

Na terenie gminy Mońki zadania z ochrony zdrowia realizuje między innymi Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, który swoją działalnością obejmuje pacjentów zadeklarowanych z terenu gminy Mońki i z sąsiednich gmin, a także kilka prywatnych jednostek świadczących usługi opieki zdrowotnej oraz kilka aptek. Tu także zlokalizowany jest dom pomoc społecznej.

SP ZOZ w Mońkach wykonuje świadczenia zdrowotne w zakresie:

- Porad lekarskich,
- Świadczeń pielęgniarских i położniczych,
- Opieki stacjonarnej,
- Świadczeń rehabilitacyjnych,
- Świadczeń opiekuńczo – leczniczych,
- Diagnostyki laboratoryjnej i obrazowej,
- Nowoczesnych metod leczenia bólu przewlekłego,
- Nocnej i świątecznej opieki medycznej,
- Transportu sanitarnego.

W skład Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Mońkach wchodzi:

- Podstawowa Opieka Zdrowotna
Usługi są świadczone w Przychodni Rejonowej w Mońkach, Przychodni Rejonowej w Goniądzu, Gminnym Ośrodku Zdrowia w Krypnie, Gminnym Ośrodku Zdrowia w Jaświłach, Gminnym Ośrodku Zdrowia w Jasionówce, Gminnym Ośrodku Zdrowia w Trzciannym, Wiejskim Ośrodku Zdrowia w Kalinówce Kościelnej, Wiejskim Ośrodku Zdrowia w Dolistowie,
- Specjalistyczna Opieka Ambulatoryjna
Poradnia Dermatologiczna, Okulistyczna, Neurologiczna, Otolaryngologiczna, Reumatologiczna, Endokrynologiczna, Leczenia bólu, Zdrowia Psychicznego, Rehabilitacji Leczniczej, Chirurgiczna oraz Poradnia dla Kobiet w Mońkach, w Jaświłach, Jasionówce, Krypnie i Goniądzu, Zakład Rehabilitacji Leczniczej,
- Leczenie Stacjonarne
Oddział Chorób Wewnętrznych, Oddział Dziecięcy, Oddział Chirurgiczny, Blok Operacyjny, Oddział Położniczo–Ginekologiczny z Noworodkami, Oddział Rehabilitacji Leczniczej, Zakład Opiekuńczo Leczniczy,
- Ambulatorium – Izba Przyjęć
Zakład świadczy usługi w zakresie nocnej, świątecznej ambulatoryjnej i wyjazdowej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej oraz transportu sanitarnego,
- Zaplecze diagnostyczne
Pracownia Cytologii, Pracownia USG, Pracownia Endoskopii, Pracownia Serologii i Banku Krwi, Medyczne Laboratorium Diagnostyczne, Pracownia RTG,
- Apteka Zakładowa,
- Pacjenci szpitala korzystają z posiłków wydawanych przez kuchnię.

SP ZOZ w Mońkach realizuje unijny projekt pod nazwą: „Utworzenie Regionalnego Centrum Leczenia Bólu poprzez rozbudowę budynków Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Mońkach” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007- 2013. Celem strategicznym projektu jest podniesienie dostępności, jakości oraz poszerzenie asortymentu świadczonych usług medycznych.

Styl życia i zachowania zdrowotne wpływają w największym stopniu na stan zdrowia ludności. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, używanie narkotyków, zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki.

Tabela 23. Zakłady opieki zdrowotnej, w gminie w 2014 roku.

Nazwa placówki	Adres
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w	19-100 Mońki, Al. Niepodległości 9

Mońkach	
Przychodnia Rejonowa w Mońkach	19-100 Mońki, Al. Niepodległości 9
Przychodnia Rejonowa w Goniądzu	ul. Konstytucji 3 Maja 1
GOZ Jasionówka	ul. Rynek 20. 19-122 Jasionówka
GOZ Krypno	Krypno Kościelne 6
GOZ Jaświły	Jaświły 13
GOZ Trzcianne	ul. Wojska Polskiego 12
WOZ Dolistowo	Dolistowo Stare 142A
WOZ Kalinówka	Kalinówka Kościelna 34

Dane Urzędu Miejskiego w Mońkach

Tabela 24. Apteki w gminie w 2015r.

Nazwa placówki	Adres
Apteka Osak Spółka Jawna	ul. Wyzwolenia 16, 19-100 Mońki
Centrum Farmaceutyczne Apteka Przy Ratuszu	al. Niepodległości 11 B, 19-100 Mońki
Bliska Apteka Samoobsługowa	ul. Tysiąclecia 21/4 , 19-100 Mońki
Apteka Nr 05-045	al. Niepodległości 6, 19-100 Mońki
Apteka J.P.G.Zawiślak Spółka Jawna	al. Niepodległości 2a/7, 19-100 Mońki

Dane Urzędu Miejskiego w Mońkach

Dla poznania sytuacji zdrowotnej mieszkańców gminy ważna jest analiza danych będących w posiadaniu zakładu opieki zdrowotnej przy założeniu, że reprezentują one średnią gminną.

Tabela 25. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z gminy w 2014 i 2015 roku

.Rodzaj schorzenia●

Rodzaj schorzenia	Liczba osób u których stwierdzono schorzenie	
	2014	2015
Choroby tarczycy	0	0

Otyłość	0	2
Padaczka	0	0
Dziecięce porażenie mózgowe	0	0
Zaburzenie refrakcji i akomodacji oka	0	0
Alergia – dychawica oskrzelowa	0	7
Alergie pokarmowe	0	0
Alergie skórne	0	3
Zniekształcenia kręgosłupa	0	0
Wady rozwojowe układu krążenia	0	0
Zaburzenia rozwoju fizycznego	0	1
Inne schorzenia wymagające opieki czynnej	9	10
Suma	9	23

Dane Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Mońkach

U największej liczby osób w wieku do 18 lat stwierdzono inne schorzenia wymagające opieki czynnej (10 osób), następnie alergia-dychawica oskrzelowa (7 osób), alergie skórne (3 osoby) zaburzenia rozwoju fizycznego (1 osoba), otyłość (2 osoby).

Tabela 26. Schorzenia ludności gminy w wieku 19 lat i więcej w 2014/2015 roku.

Rodzaj schorzenia		Liczba osób, u których stwierdzono schorzenie 2014/2015
gruźlica		0/0
nowotwory		11/23
choroby tarczycy		16/21
cukrzyca		23/29
niedokrwistość		7/14
choroby obwodowego układu nerwowego		15/22
choroby układu krążenia		60/105
w tym:	przewlekła choroba reumatyczna	0/2
	choroba nadciśnieniowa	40/62

choroby naczyń mózgowych	2/31
niedokrwienna choroba serca (w tym przebyty zawał serca)	18/11
przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa	7/19
przewlekłe choroby układu trawiennego	8/20
choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej	37/65
inne schorzenia wymagające opieki czynnej	0/0

Dane Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Mońkach

Dorośli w 2015 roku najczęściej zmagali się z chorobami układu krążenia (105 osób), choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej dotknęło 65 osób, natomiast największy wzrost procentowy zachorowań w porównaniu do roku 2014 dotyczy choroby naczyń mózgowych 2 przypadki w 2014 roku i aż 31 w 2015 roku. Jest to wzrost piętnastokrotny. Innymi szybko wzrastającymi schorzeniami są przewlekły nieżyt oskrzeli i dychawica oskrzelowa, wzrost ponad dwu i półkrotny, przewlekłe choroby układu trawiennego a także nowotwory- wzrost ponad dwukrotny.

Ważną rolę w utrzymaniu dobrego stanu zdrowia pełni profilaktyka. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat dzieci do lat 3 objętych opieką profilaktyczną oraz dzieci i młodzieży do lat 19 objętych profilaktycznymi badaniami lekarskimi.

Tabela 27. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2014/2015 roku.

Forma profilaktyki	Liczba dzieci i młodzieży	
	2014	2015
Porady profilaktyczne lekarza rodzinnego po raz pierwszy (dzieci do lat 3)	39	47
Porady profilaktyczne lekarza rodzinnego następny raz (dzieci do lat 3)	213	138
Wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych (dzieci do 1. Roku życia)	138	186
Wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych następny raz (dzieci do lat 3)	180	226
Profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 podlegający badaniu)	15	15
Profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 zbadane zgodnie z programem badań profilaktycznych)	0	0

W 2015 roku poradami profilaktycznymi lekarza rodzinnego SPZOZ w Mońkach po raz pierwszy i po raz następny zostało objętych odpowiednio 47 i 138 dzieci do lat 3. Wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych miały z kolei miejsce w przypadku 186 dzieci do 1. roku życia, a następny raz w przypadku 226 dzieci (dzieci do lat 3). Profilaktycznymi badaniami lekarskimi objęto natomiast 15 dzieci i młodzieży, w tym ani jednej osoby zgodnie z programem badań profilaktycznych. W porównaniu do roku 2014 znacznie wzrosła liczba wizyt profilaktycznych pielęgniarek i położnych do dzieci do 1 roku życia i następny raz, natomiast spadła liczba porad profilaktycznych lekarza rodzinnego po raz pierwszy i następny do dzieci do lat 3.

System w jakim obecnie funkcjonuje SP ZOZ spełnia wymogi Narodowego Funduszu Zdrowia oraz wystarczająco zabezpiecza dostępność usług i świadczeń zdrowotnych dla pacjentów zadeklarowanych do tutejszej placówki. Wraz ze wzrostem liczby osób w podeszłym wieku wzrasta zapotrzebowanie nie tylko na usługi społeczne ale i zdrowotne.

14. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym i, podobnie jak społeczeństwo, podlega rozwojowi. Choć stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać dotkliwe piętno na jej funkcjonowaniu.

W związku z tym Komenda Powiatowa Policji w Mońkach tworzy „Mapę zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego” w oparciu o liczne konsultacje społeczne.

Mapa zagrożeń to ważne narzędzie w systemie aktywizacji i współpracy z podmiotami pozapolitycznymi, samorządem terytorialnym oraz społeczeństwem. Tworzona jest na podstawie analiz stanu bezpieczeństwa i porządku sporządzanych na potrzeby rozkładu służb wszystkich podmiotów działających na rzecz zapobiegania popełniania przestępstw, wykroczeń oraz zachowaniom aspołecznym.

Mapa zagrożeń ma na celu odzwierciedlać dostrzeżone już zagrożenia, zarejestrowane przez służby oraz dostrzeżone przez obywateli aby prognozować wydarzenia, zwiększać bezpieczeństwo.

Tabela 28. Wybrane przestępstwa popełnione w gminie w 2014/2015 roku.

Kategoria przestępstwa	Liczba przestępstw na terenie gminy Mońki
------------------------	---

	2014	2015
Kradzież z włamaniem	17	30
Bójka lub pobicie	art. 157 kk – 5 art. 158 kk – 2	art. 157 kk – 3 art. 158 kk – 4
Kradzież mienia	21	17
Uszkodzenie mienia	5	8
Nietrzeźwi kierujący	20	21
Požary	-	1
Wypadki drogowe	8	7
Kolizja drogowa	123	127
Razem	201	217

Dane Komendy Powiatowej Policji w Mońkach

Według danych Policji, w 2014 roku w Mońkach popełniono ogółem 201 przestępstw, natomiast już w 2015 roku liczba wzrosła do 217, czyli o 16 przestępstw. Wśród nich odnotowano najwięcej przypadków – 127 kolizji drogowych, o 4 więcej niż w poprzednim roku 2014, 21 nietrzeźwych kierujących i w kategorii przestępstw kryminalnych dominowały przestępstwa przeciwko mieniu, wśród których najczęściej odnotowywano kradzieże z włamaniem - 30, prawie połowę więcej niż w roku poprzednim 17 – w 2014r. i 17 kradzieży mienia czyli mniej o 4 przypadki niż w 2014.

Najczęstszymi przyczynami wypadków drogowych są:

- Nadmierna prędkość, niedostosowanie jej do warunków panujących na drodze,
- Nieustąpienie pierwszeństwa przejazdu,
- Nieprawidłowe manewry (wyprzedzanie, wymijanie, cofanie).

Najczęstszymi przyczynami kolizji drogowych są:

- Nieustąpienie pierwszeństwa przejazdu innym uczestnikom ruchu drogowego,
- Niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami,
- Nieprawidłowe omijanie,
- Nieprawidłowe wyprzedzanie,
- Nieprawidłowe wymijanie.

Inne działania, które podjęła KPP Mońki w 2015r.:

- Znicz 2015,
- Zabezpieczenie Biegów ulicznych w Mońkach,
- Zabezpieczenie uroczystości Święta Niepodległości,

- Zabezpieczenie uroczystości Święta Narodowego 3 Maja,
- Zabezpieczenie procesji Drogi Krzyżowej,
- Zabezpieczenie procesji Bożego Ciała,
- Zabezpieczenie pielgrzymek do Krypna,
- Zabezpieczenie uroczystości Dni Moniek,
- Zabezpieczenie Rocku na Bagnach w Goniądzu,
- Zabezpieczenie Rajdu Motocyklowego po terenie pow. Monieckiego,
- Tunel, Motocykliści, Bezpieczna 65.

15. POMOC SPOŁECZNA

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania pomocy społecznej w gminie Mońki wykonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Jednostka ta realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich w szczególności: ustawa o świadczeniach rodzinnych i ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o dodatkach mieszkaniowych, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawa o powszechnym ubezpieczeniu społecznym oraz ustawa o ochronie zdrowia psychicznego.

Z końcem 2015 roku kadrę MOPS-u stanowiło 31 osób. Z czego pracowników socjalnych jest 8 osób, usługi opiekuńcze i specjalistyczne opiekuńcze wykonuje 4 osoby a kadry kierowniczej są 3 osoby. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w ośrodku, potrzeb w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 29. Stan zatrudnienia w MOPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2015 roku.

Rodzaj stanowiska	Liczba etatów	O ile etatów powinno być więcej?
Kadra kierownicza	3	0
Pracownicy socjalni	8	0
Pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	3	0
Pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	1	0

Pozostali pracownicy	16	0
----------------------	----	---

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mońkach

Zgodnie z zapisem ustawy o pomocy społecznej każdy ośrodek ma obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników. W 2015 roku w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Mońkach wymóg ten był spełniony i wynosił 1273 mieszkańców na 1 pracownika socjalnego.

Wśród propozycji w zakresie rozwoju zasobów kadrowych MOPS-u nie figuruje potrzeba zwiększenia liczby etatów.

Tabela 30. Wykształcenie kadry MOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2015 roku.

Rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie			Liczba osób	
			Kadra kierownicza	Pracownicy socjalni
Wykształcenie	Wyższe kierunkowe		2	2
	Wyższe niekierunkowe		-	1
	Średnie kierunkowe		1	5
	Średnie niekierunkowe		-	-
	Zawodowe i niższe		-	-
Dodatkowe kwalifikacje	Specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	Ukończona	2	1+1 inny prac.
		W trakcie realizacji	-	-
	Specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	Posiadany	1	5
		W trakcie realizacji	-	-
Osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej			-	-
Osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny			-	-
Osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny			-	-

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mońkach

Z końcem 2015 roku wykształcenie wyższe posiadało 3 pracowników socjalnych oraz dwie osoby z kadry kierowniczej. Z kolei wykształceniem średnim kierunkowym legitymowało się 5 kolejnych pracowników socjalnych oraz kierownik. Dodatkowo 2 osoby z kadry kierowniczej i 2 pracowników socjalnych posiadały specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej a kierownik i 5 pracowników socjalnych posiadali specjalizację I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego.

Prawo do wsparcia udzielanego przez MOPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. I tak np. w odniesieniu

do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które do października 2015 roku kształtowało się na poziomie 542 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 456 zł na osobę w rodzinie. Natomiast od października 2015 roku obowiązuje Rozporządzenie Ministrów z dnia 14 lipca 2015 w sprawie zweryfikowania kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej. Kryterium zostało ustalone na poziomie 514 zł na osobę w rodzinie i 634 zł dla osoby samotnie gospodarującej. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 539 zł, (od listopada 2015 wynosi 674 zł) a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 623 zł (od listopada 764 zł). Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

W wykonywaniu zadań MOPS współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy i sołectw, innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez MOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2013-2015.

Tabela 31. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2013-2015.

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	4529	4451	4382
Liczba rodzin	499	492	485
Liczba osób w rodzinach	1458	1366	1357
Udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy	9,53%	8,97%	9,03%

Dane Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mońkach

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2013-2015 zmniejszała się (4529 w 2013 r., 4451 w 2014 r., 4382 w 2015 r.). Nieznacznie się wahał również udział beneficjentów systemu w ogóle ludności gminy (9,53% w 2013 r., 8,97% w 2014 r., 9,03% w 2015 r.).

Najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia MOPS-u w 2015 roku stanowiły charakteryzujące się niskim poziomem dochodów rodziny ubogie, dotknięte bezrobociem lub długotrwałą, niespodziewaną chorobą.

Pochodzące z ww. rodzin dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, które za lata 2012-2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 32. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2013-2015.

Powód przyznania pomocy	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Ubóstwo	146	130	104	428	392	310
Sieroctwo	-	-	-	-	-	-
Bezdomność	7	7	5	7	7	5
Potrzeba ochrony macierzyństwa	105	91	74	309	270	221
Bezrobocie	296	278	269	882	838	803

Niepełnosprawność	161	155	154	472	452	432
Długotrwała lub ciężka choroba	131	144	135	391	430	401
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	129	113	109	382	331	321
Przemoc w rodzinie	4	4	2	12	12	10
Alkoholizm	18	25	20	52	72	62
Narkomania	-	-	-	-	-	-
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	7	7	5	7	7	5
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej Placówki opiekuńczo-wychowawcze	-	-	-	-	-	-
Zdarzenie losowe	2	2	-	6	4	-
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	-	-	-	-	-	-

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mońkach

W latach 2013-2015 najczęstszymi przyczynami przyznawania pomocy społecznej w gminie były: bezrobocie 803 osoby, 432 osoby - niepełnosprawność, 401 osoby – długotrwała lub ciężka choroba, a dopiero na 5 miejscu ubóstwo z liczbą 310 osób. Liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia MOPS-u zmalała w ciągu trzech lat w przypadku powodów takich jak: bezrobocie o 79 osób, niepełnosprawności o 40 osób, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego o 61 osób a ubóstwo zmalało aż o 118 osób. Nietety w przypadku dwóch powodów - długotrwałej i ciężkiej choroby oraz z powodu alkoholizmu liczba osób korzystających ze wsparcia wzrosła odpowiednio o 10 i 10 osób.

W mniejszym stopniu mieszkańcy gminy korzystali z pomocy społecznej z takich przyczyn, jak bezdomność, mniej o 2 osoby, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – o 2 osoby oraz zdarzeń losowych – żadna osoba nie skorzystała ze wsparcia w 2015 roku, a 6 osób skorzystało ze wsparcia w 2013 roku.

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez MOPS wpływały na formę udzielanego wsparcia. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2013-2015 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez MOPS w latach 2013-2015.

Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Pieniężna	4529	4451	4382	499	492	485	1458	1366	1357
Rzeczowa	410	319	437	81	65	87	406	311	433
Praca socjalna	-	-	-	380	426	428	1220	1218	1214
Poradnictwo specjalistyczne	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Schronienie	1	1	2	1	2	1	1	2	2
Usługi opiekuńcze	14	16	15	14	16	15	14	16	15
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	5	3	6	5	3	6	5	3	6
Pobyt w domu pomocy społecznej	17	20	23	17	20	23	17	20	23
Sprawienie pogrzebu	2	1	1	2	1	1	2	1	1
Praca socjalna w oparciu o kontrakt socjalny	-	-	-	53	93	13	124	186	35

W latach 2013-2015 najczęściej udzielaną mieszkańcom gminy formą wsparcia była pomoc finansowa i rzeczowa, głównie w postaci zasiłków stałych, zasiłków celowych, zasiłków okresowych oraz posiłków. W przeciągu 3 lat pomoc pieniężna udzielana była coraz mniejszej ilości osób, w 2013 r. – 4529 osób a w 2015r. – 4382 osób, mniej o 147 osób. Natomiast pomoc rzeczowa ulegała wahaniom 410 osób w 2013r., 319 osób w 2014r. i wzrost do 437 osób w 2015r.

Istotną formą wsparcia była praca socjalna, przez 3 lata wzrost o 48 rodzin. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej. Wśród form pomocy udzielanej przez Ośrodek znalazły się również usługi opiekuńcze, które ulegały wahaniom. W 2013r. – 14 osób, 2014r. – 16 osób, 2015r. – 15 osób.

Osoby, które nie mogły samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane przez MOPS do domów pomocy społecznej. Gmina dofinansowała pobyt osoby w domu pomocy społecznej 17 osobom w 2013r., 20 osobom w 2014r., 23 osobom w 2015r. Poza powyżej przedstawionymi formami wsparcia MOPS realizował wiele innych inicjatyw na rzecz mieszkańców gminy.

W zakresie organizacji działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie 12 lipca 2013 roku powołany został nowy Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, zarządzeniem Burmistrza Mońiek, numer 292/13. W skład Zespołu weszli przedstawiciele instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny: m.in. przedstawiciele Szkół Podstawowych, Policji, Służby Zdrowia, SP ZOZ oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Rozpoczęto systematyczne zbieranie informacji na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie, organizowanie akcji informacyjno-edukacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie w formie spotkań, szkoleń, dystrybucji materiałów informacyjno-edukacyjnych, jak również działania interwencyjne skierowane zarówno do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, jak i osób stosujących przemoc.

Tabela 34. Skład Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

L.p.	Imię i Nazwisko	Nazwa Instytucji
1.	Maria Bielska	p.o. kierownika działu diagnostycznego w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Mońkach
2.	Jolanta Molska	podinspektor w Urzędzie Miejskim w Mońkach pełnomocnik – konsultant Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3.	Izabela Malinowska	st. post. w Komendzie Powiatowej Policji w Mońkach

4.	Elżbieta Dembowska	pedagog w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach
5.	Stefan Ireneusz Szydłowski	dyrektor Gimnazjum w Mońkach
6.	Alicja Halicka – Pochodowicz	dyrektor Zespołu Szkół w Mońkach
7.	Beata Józwiak	pedagog w Szkole Podstawowej Nr 2 w Mońkach
8.	Agata Malinowska	dyrektor Szkoły Podstawowej w Boguszewie
9.	Mirosława Szydłowska	dyrektor Szkoły Podstawowej w Kuleszach
10.	Joanna Klepadło	Dyrektor Przedszkola w Mońkach
11.	Sylwia Agnieszka Czerech	Psycholog w Powiatowym Zespole Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych
12.	Izabela Szafrąńska	p.o. Przełożona Przychodni Rejonowej w Mońkach Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Mońkach
13.	Elżbieta Gabryelska	Kurator specjalista I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Białymstoku
14.	Emilia Niedziółko	pracownik socjalny w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach
15.	Joanna Gruczek	przedstawiciel Stowarzyszenia Pomocy Społecznej „Wspierajmy się” w Mońkach
16.	Mariusz Popowski	Dyrektor MOPS w Mońkach

Dane Urzędu Miejskiego w Mońkach

Tabela 35. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2013-2015.

Rodzaj działań	2013	2014	2015
Liczba „Niebieskich kart” A	24	60	41
Liczba „Niebieskich kart” C	24	39	34
Liczba „Niebieskich kart” D	24	43	38
Liczba spraw zakończonych	25	40	26
Liczba spraw skierowanych do Prokuratury	2	5	3
Liczba powiadomień Sądu Rodzinnego	1	4	3
Liczba spraw przekazanych do KPP	-	-	24
Liczba grup roboczych	74	137	106
Liczba posiedzeń ZI	4	4	4

Dane Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mońkach

Jak pokazują dane krytycznym pod względem ilości założonych „Niebieskich kart” był rok 2014 – 60 kart, nieco mniej bo 41 sztuk założonych było w 2015 roku, najmniej bo 24 w roku 2013. Grupy Robocze z ofiarami przemocy i sprawcami przemocy pracowały 137 razy w roku 2014, 106 razy w 2015 roku, i 74 razy w 2013 roku. Posiedzenia Zespołu interdyscyplinarnego odbywały się 4 razy do roku.

Mając na celu usprawnienie funkcji opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców prowadzono stałą współpracę z placówkami oświatowymi w gminie Mońki. Do szkół, przedszkola, SP ZOZ w Mońkach i NZOZ „Medyk” w Mońkach przekazano materiały -220 sztuk ulotek i plakatów w ramach kampanii mającej na celu ochronę dzieci przed przemocą „Przemoc Boli”.

W zajęciach świetlicy „Promyk” w Mońkach uczestniczyły dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, w tym dotkniętych przemocą, w której prowadzono stałą współpracę z rodzicami i monitoring sytuacji dziecka. Świetlica jest czynna od poniedziałku do piątku w godz. 15.00-18.00.

W celu realizacji zadań ZI w ramach swojej działalności współpracuje z PCPR w Mońkach, Komornikami Sądowymi, Policją, Prokuraturą, Starostwem Powiatowym, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, Szkołami Podstawowymi, Gimnazjum, Zespołem Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach, Ośrodkami Zdrowia, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Białymstoku oraz wieloma innymi instytucjami.

Ważnym elementem wsparcia finansowego osób i rodzin w środowisku lokalnym w 2015 roku był, z uwagi na skalę jego realizacji, wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. Zgodnie z programem, realizacja zadania jest oparta na wkładzie gminy nie mniejszym niż 40% środków finansowych własnych gminy oraz 60% środków dotacji przyznanej przez Wojewodę Podlaskiego na dofinansowanie zadanie własnego gminy w zakresie dożywiania

osób potrzebujących w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

W roku 2015 ze środków MOPS przeznaczonych na dożywianie finansowane były koszty zakupu posiłków we wszystkich placówkach oświatowych na terenie naszej gminy. Opłacono koszty posiłków uczniom uczącym się w szkołach ponadgimnazjalnych w Mońkach, Ełku i Białymstoku oraz Zespole Szkół w Kalinówce Kościelnej.

Na realizację Programu Rządowego „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania” wydatkowano ze środków gminy kwotę 65.560,00 zł. Pozostałe koszty w kwocie 222.734,00 zł zostały sfinansowane z dotacji celowej wojewody. Łączny koszt „Programu” wyniósł 288.294,00 zł. W roku 2015 ze środków przeznaczonych na dożywianie zakupiono w szkołach 45.785 posiłków, a koszt jednego z nich wyniósł średnio 2,94 zł.

W ramach „Programu” przyznano zasiłki celowe na zakup żywności dla 214 rodzin za kwotę 153.720,00 zł.

Tabela 36. Realizacja dożywiania w szkołach i bursach na terenie woj. podlaskiego. Liczba osób korzystających z dożywiania.

Rok	2015	Liczba świadczeń
Ogółem- liczba osób objętych dożywianiem w tym:	1047	51781
Liczba korzystających z posiłku (dzieci)	404	49534
Liczba osób korzystających z zasiłku celowego w tym za zakup żywności w ramach Rządowego Programu „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania”	643	2247

Dane Urzędu Miejskiego w Mońkach

W ramach realizowanych zadań MOPS przyznawał także świadczenia rodzinne, do których należą: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego (przyznawanego od 2013 roku) i świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 37. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie Mońki w latach 2013-2015.

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Wielkość wydatków na świadczenia rodzinne	3.438,180	3.567,140	3.404.725
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia Rodzinne	771	756	745
Rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń		
Zasiłek rodzinny	15598	14665	13868

Dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	73	55	57
Dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	182	142	152
Dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	-	-	-
Dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania Dziecka	651	548	469
Dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	725	779	777
Dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	930	883	835
Dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1848	1717	1505
Dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	2924	2664	2475
Zasiłek pielęgnacyjny	2998	3047	3064
Świadczenie pielęgnacyjne	773	632	599
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	134	110	99
Specjalny zasiłek opiekuńczy	18	34	144
Zasiłek dla opiekuna	-	372	191
Liczba świadczeń rodzinnych ogółem	26.854	25.648	24.235

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mońkach

W latach 2013-2015 wielkość wydatków przeznaczonych przez MOPS na realizację świadczeń rodzinnych wahała się z roku na rok (z 3.438,180zł w 2013 r. poprzez 3.567,140zł w 2014 r. do 3.404.725 zł w 2015r.). Natomiast spadała liczba przyznanych świadczeń rodzinnych ogółem (z 26.854 w 2013 r. do 24.234 w 2015 r.). Liczba rodzin z nich korzystających ulegała spadkowi (771 w 2013 r., 756 w 2014 r., 745 w 2015 r.).

Najczęściej MOPS wypłacał zasiłek rodzinny a także zasiłek pielęgnacyjny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Istotne formy wsparcia stanowiły również: dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania oraz z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej jak i z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego.

Świadczenia alimentacyjne stanowiły kolejną formę wsparcia udzielaną w latach 2013-2015 przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mońkach mieszkańcom gminy. Ta pomoc finansowa, świadczona zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód.

Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 38. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2013-2015.

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne	101	103	92

Liczba przyznanych świadczeń alimentacyjnych	1295	1249	1142
Wielkość wydatków na świadczenia alimentacyjne	449.532	436.510	416.837

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mońkach

Liczba mieszkańców gminy, którym w latach 2013-2015 MOPS przyznał świadczenie alimentacyjne, ulegała wahaniu i spadkowi (101 w 2013 r., 103 w 2014 r., 92 w 2015 r.), liczba przyznanych świadczeń ulegała jedynie spadkowi (1295 w 2013 r., 1249 w 2014 r., 1142 w 2015 r.). W związku z tym malała także wysokość kwot wydatkowanych na ten cel (449.532 zł w 2013 r., 436.510 zł w 2014 r., 416.837 zł w 2015 r.).

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mońkach realizuje również zadania wynikające z rozdziału 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: Praca z rodziną. W roku 2012 w ramach resortowego programu wspierania rodziny zatrudniono asystenta rodziny, którego skierowano do pracy z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych. Wszystkie rodziny podejmujące współpracę z asystentem podpisują plan pracy, gdzie określone są zasady i obszary działań, jakie asystent i rodzina mają za zadanie wykonać podczas trwania współpracy. Asystent rodziny współdziała z kuratorami, sprawującymi nadzór nad rodzinami; pedagogami; wychowawcami dzieci z rodzin objętych asystenturą.

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Poza Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w gminie Mońki funkcjonują inne jednostki takie jak: SP ZOZ i NZOZ „Medyk”, apteki, gabinety stomatologiczne, Dom Pomocy Społecznej, Warsztaty Terapii Zajęciowej- 20 osób, Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi- 20 miejsc, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, świetlica terapeutyczna „Promyk”, lokale socjalne- 13 mieszkań oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które jako jednostki powiatowe obejmują zasięgiem działania mieszkańców gminy Mońki

Wybrane dane dotyczące działalności PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2013– 2015 przedstawia natomiast poniższa tabela.

Tabela 39. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2013-2015.

	2013 r.	2014 r.	2015r.
Liczba dzieci z gminy zgłoszonych do adopcji	-	-	-
Liczba dzieci z gminy adoptowanych	-	-	-
Liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	23	22	22
Liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	3	2	2
Liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	23	22	22
Liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	3	2	2
Liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	17	18	17
Liczba usamodzielnianych dzieci z gminy	7	7	7
Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dzieciom z gminy	-	-	-
Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych mieszkańcom gminy	-	-	-

W latach 2013-2015 liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych ulegała nieznacznemu spadkowi (23 w 2013 r., 22 w 2014 r., 22 w 2015 r.). W roku 2013, 23 dzieci przebywało w rodzinach zastępczych, zaś w 2014/2015 r. do rodzin zastępczych trafiło po 22 dzieci. Jeśli chodzi o pobyt dzieci z gminy w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, to w analizowanym okresie 3 dzieci z gminy zostało umieszczone w tego typu placówce w 2013r. i po dwoje dzieci w dwóch następnych latach. W 2013 r. 17 rodzin zastępczych objęło opieką dzieci z terenu gminy, w 2014 roku – 18 rodzin natomiast w 2015 roku było to ponownie 17 rodzin. Warto dodać, iż w 2013 r., 2014 r. i w 2015 roku usamodzielniono po 7 wychowanków pochodzącym z gminy.

W 2015 roku mieszkańcy gminy Mońki korzystali również z oferty jednostek wsparcia działających poza gminą. Wykaz tych jednostek wraz z informacją na temat mieszkańców gminy objętych przez nie wsparciem przedstawia poniższa tabela.

Tabela 40. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty, których korzystali mieszkańcy gminy w 2015 roku.

Nazwa i adres instytucji	Kategoria klienta oraz liczba osób z gminy objętych wsparciem w 2015 r.
Noclegownia dla bezdomnych mężczyzn w Kaliszu, ul. Dobrzecka 2	Bezdomny-1
Noclegowania dla bezdomnych w Białymstoku ul.Kolejowa 26a	Bezdomny-1
Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu „Purmia” 19-120 Knyszyn,Zofiówka 1B	Bezdomny-1

Dane Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

16. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Schorzeniami, które najczęściej przyczyniają się do niepełnosprawności, są choroby układu krążenia oraz dysfunkcje narządu ruchu.

Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych należy do zadań realizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach.

Do zadań powiatu realizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach należy:

1) Opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:

a) rehabilitacji społecznej,

b) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,

c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

2) Współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji programów, o których mowa w pkt 1,

3) Udostępnianie na potrzeby Pełnomocnika i samorządu województwa oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie uchwalonych przez radę powiatu programów, o których mowa w pkt 1, oraz rocznej informacji z ich realizacji,

4) Podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności,

5) Opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa,

6) Współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób,

7) Dofinansowanie:

a) Uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,

b) Sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,

c) Zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,

d) Likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,

e) Rehabilitacji dzieci i młodzieży,

f) Usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika.

8) Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej,

9) Zlecenie zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.

Środki finansowe na realizację wyżej wymienionych zadań przekazywane są przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Warszawie.

Na terenie powiatu monieckiego niepełnosprawnością dotkniętych jest około 4.460 osób, które za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach mogą korzystać z różnego rodzaju form dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W 2014 roku ze wsparcia finansowego ze środków Funduszu skorzystało 283 niepełnosprawnych mieszkańców powiatu.

Dofinansowano również 1 masową imprezę integracyjną- „Wiosenne biegi uliczne”, w której udział wzięło ok. 250 osób niepełnosprawnych. Na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych Powiat Moniecki w 2014 roku otrzymał środki finansowe z PFRON w wysokości 672.214,00 złotych (mniej o 10.412,00 zł niż w roku 2013).

Wydatkowanie środków Funduszu na realizację zadań przedstawia poniższa tabela:

Tabela 41. Zadania zrealizowane w 2014 roku przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach.

Rodzaj zadania	Ilość osób	Wykorzystanie/zł
Turnusy rehabilitacyjne	81	54.889
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	10	95.040
Dofinansowanie działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej w Mońkach	30	443.880
Dofinansowanie likwidacji barier architekt. w komunikowaniu się i technicznych	7	39.998
Dofinansowanie sportu, kultury , rekreacji i turystyki	700	4.000
Razem PCPR	828	637.807

Dane PCPR w Mońkach

Tabela 42. Zadania realizowane w 2014r. przez Powiatowy Urząd Pracy w Mońkach.

Rodzaj zadania	Ilość osób	Wykorzystanie /zł
Usługi i instrumenty rynku pracy (staż, prace interwencyjne)	7	34.386

Razem PUP	7	34.386
Razem PUP i PCPR	834	672.193

Dane PCPR w Mońkach

Niski poziom wykształcenia w istotny sposób utrudnia osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie na rynku pracy i utrzymanie posiadanego zatrudnienia. W 2014 roku 7 osób zaliczonych w danym okresie do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem dostały się na staż lub prace interwencyjne.

Poza zadaniami określonymi w Ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach chętnie przystępuje do realizacji programów celowych PFRON.

W 2014 roku w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami II” uzyskano dofinansowanie na rzecz:

- Gminy Knyszyn – zakup 9-cio osobowego samochodu do przewozu osób niepełnosprawnych na kwotę 78.966,00 złotych,
- Gminy Krypno – dostosowanie ciągów komunikacyjnych w Zespole Szkolno - Przedszkolnym w Krypnie do potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie poruszania się (zakup schodołazu) na kwotę 4.670,00 złotych,
- SP ZOZ w Mońkach – dostosowanie ciągów komunikacyjnych w Oddziale Chirurgicznym Ogólnym SP ZOZ w Mońkach do potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie poruszania się na kwotę 13.692,62 złotych.
- W 2014 roku uzyskano także dofinansowanie ze środków PFRON do projektu Gminy Krypno „Zakup 9-cio osobowego samochodu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych” na kwotę 78.000,00 złotych.
- W ramach powyższego programu uzyskano również dofinansowanie dla Powiatowego Urzędu Pracy w Mońkach do projektu „Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych” w kwocie 11.466,00 złotych.

17. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane, jako ucieczka od codzienności, środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań. Przemoc w rodzinie jest z kolei patologią mającą w

wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dotkniętych, z powodu ich nadużywania, problemem przemocy w rodzinie jest trudna do ustalenia. Dane szacunkowe przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera poniższa tabela.

Tabela 43. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych.

		Polska	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu Alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem Alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Na szczeblu gminnym działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do gminnej komisji rozwiązywania problemów

alkoholowych i gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w gminie Mońki w latach 2012-2014.

Tabela 44. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2013-2015.

Wielkość wydatków	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	248.332	252.943	242.675
Na przeciwdziałanie narkomanii	7.717	800	10.000
Na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	256.049	253.743	252.675
Razem	512.098	507.486	505.350

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mońkach

W latach 2013-2015 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych ulegała wahaniom (248.332 zł w 2013 r., 252.943 zł w 2014 r., 242.675 zł w 2015 r.).

W analizowanym okresie wahaniom ulegały także środki finansowe przeznaczone na przeciwdziałanie narkomanii 7.717 zł w 2013 r., o 6917 zł mniej w 2014 r., i wzrost o 9200 zł w 2015 r. W 2014 r. wysokość kwot wydatkowanych na przeciwdziałanie narkomanii była najniższa spośród lat 2013-2015. W budżecie uwzględniono również osobne środki mające służyć działaniom ograniczającym przemoc w rodzinie i tak kwoty te stopniowo się zmniejszały z 256.049 zł w 2013 r., poprzez 253.743 zł w 2014 r. do 252.675 zł w 2015 roku, co daje nam różnice między 2013 r. a 2015 r. – 3374 zł.

Jak wspomniano powyżej, ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie odgrywa gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. Wybrane dane dotyczące działalności Komisji w gminie Mońki oraz lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 45. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie w latach 2013-2015.

ZAGADNIENIA	2013r.	2014r.	2015r.
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie	41	41	39

Liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	94	94	96
Liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	15	15	30
Liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania jednodniowych zezwoleń	5	7	3
Liczba osób z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	178	165	156
Liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	16	20	18
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	24	40	32
Liczba sprawców przemocy w rodzinie, których GKRPA skierowała na terapię	14	15	15

Dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mońkach

W latach 2013-2015 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie utrzymywała się na podobnym poziomie (z 41 w 2013 r. do 39 w 2015r). W analizowanym okresie zbliżona była liczba wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (z 94 w 2013 r. do 96 w 2015 r.), zaś liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych zwiększała się znacznie w ostatnim analizowanym roku (15 w 2014 r., 30 w 2015 r). W uzupełnieniu powyższych danych warto dodać, iż w analizowanym okresie nie podjęto żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, GKRPA nie wydała też negatywnych opinii dotyczących zezwolenia na ich sprzedaż.

W ramach podejmowanych działań GKRPA przeprowadzała również rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu. W 2013 roku liczba osób nimi objętych była najwyższa - 178 w porównaniu do lat 2014 – 165 porad i 156 porad w 2015 roku. W analizowanym okresie wahała się liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego (16 w 2013 r. do 20 w 2014 r.,18 w 2015 r.).

Jeśli chodzi o działalność w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w latach 2013-2015 GKRPA kontaktowała się z odpowiednio 24, 40 i 32 osobami dotkniętymi tym problemem, a w sumie 14/15 podobną liczbę osób skierowała na terapię. W stosunku do sprawców przemocy w rodzinie nie zostały złożone żadne zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, istotną funkcję w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w gminie pełnią inne jednostki i grupy wsparcia. Ich wykaz zawiera poniższa tabela.

Tabela 46. Jednostki i grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych, dotkniętych przemocą w rodzinie w gminie.

Nazwa i adres jednostki	Liczba porad/osób objętych wsparciem w 2014 roku
Punkt Konsultacyjny	240
Grupa wsparcia dla osób współuzależnionych i doznających przemocy w rodzinie	12

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mońkach

18. SEKTOR POZARZĄDOWY

Sektor organizacji pozarządowych istniejących w gminie charakteryzuje się dużym potencjałem oraz różnorodnością. Dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego gminy korzystne jest istnienie instytucjonalnych form wielostronnego wsparcia organizacji pozarządowych. Umożliwia to rozwój ich kultury organizacyjnej oraz możliwość pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania. Sprzyja to także rozwojowi współpracy organizacji pozarządowych z sektorem publicznym. Organizacje pozarządowe mieszczące się w Mońkach:

1. Monieckie Stowarzyszenie Wspierania i Rozwoju Wsi,
2. Towarzystwo Promocji i Rozwoju Powiatu Monieckiego,
3. Stowarzyszenie Pomocy Społecznej „Wspierajmy się”,
4. Stowarzyszenie Agroturystyczne „Raj Bobra”,
5. Stowarzyszenie Przyjaciół „Dwójki”,
6. Stowarzyszenie „Nasza Okolica”,
7. Ludowy Klub Sportowy „Promień”,
8. Stowarzyszenie Centrum Zdrowej Rodziny,
9. Stowarzyszenie Pomocy Społecznej "Wspierajmy się" w Mońkach,
10. Stowarzyszenie Przyjaciół "Jedynki",
11. Klub Kreatywnych Kobiet,
12. Stowarzyszenie Ogrodu Działkowego Zielona Dolina,
13. Stowarzyszenie "Orzeł" Przytulanka,
14. Cech Rzemiosł Różnych,
15. Sportowy Klub Taneczny "Prestige",
16. Ogólnopolskie Stowarzyszenie "Arka Noego",
17. Ochotnicza Straż Pożarna w Mońkach,
18. Ochotnicza Straż Pożarna w Boguszewie,
19. Ochotnicza Straż Pożarna w Kuleszach,

20. Ochotnicza Straż Pożarna w Mejlach,
21. Ochotnicza Straż Pożarna w Sikorach,
22. Towarzystwo Przyjaciół Moniek,
23. Caritas,
24. Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów,
25. Polski Związek Niewidomych,
26. Organizacje Kombatanckie,

Fundacje zarejestrowane w krajowym rejestrze sądowym w gm. Mońki

27. Fundacja na rzecz Rozwoju Powiatu Monieckiego,
28. Fundacja Pomocy Rodzinie,
29. Fundacja Rozwoju Powiatu Monieckiego.

19. PODSUMOWANIE DIAGNOZY

Analizując realizację przedsięwzięć określonych w omawianej Strategii, uzasadnionym jest spojrzenie na nie w szerszym aspekcie. Pozwala to na całościowe ujęcie problemu, zauważenie zbieżnego kierunku działań i nadrzędnego wspólnego ich celu. Uświadamiane są przy tym współzależności pozornie niepowiązanych ze sobą działań, niezauważane przy skupianiu się na pojedynczych punktach strategii często realizowanych w różnych miejscach (instytucjach, komórkach organizacyjnych) i w innym przedziale czasowym. Przywraca to obraz strategii, jako jednolitego, wewnętrznego zgodnego planu działania w określonej rzeczywistości i w takim duchu należy postrzegać realizację pojedynczych zadań.

W trakcie diagnozy analitycznej określono charakterystyczne cechy gminy Mońki. Terytorium gminy jest rozciągnięte i ma charakter przeważnie rolniczy; dominują użytki rolne. Występują relatywnie duże odległości pomiędzy miejscowościami, które utrudniają mobilność mieszkańców, w szczególności osób w złej sytuacji materialnej nieposiadających własnego samochodu lub uprawnień do kierowania. Trudność tę pogłębia fakt, iż w gminie niezadowolająco funkcjonują środki komunikacji publicznej.

Liczba ludności zmniejsza się, dodatkowo społeczeństwo gminy się starzeje: maleje odsetek dzieci i młodzieży, rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Tendencja ta nie przybiera wprawdzie jeszcze niepokojących rozmiarów, jednakże w perspektywie najbliższych kilkunastu lat należy się spodziewać dalszych zmian w strukturze demograficznej. Starzenie się społeczeństwa będzie się wiązało z poszerzeniem kręgu osób wymagających opieki i wsparcia z powodu chorób czy niesamodzielności wynikających z podeszłego wieku, przede wszystkim, dlatego, że takiego wsparcia nie zapewni im rodzina. Już dziś obserwujemy, że coraz rzadsze są rodziny wielopokoleniowe, zaś dorosłe dzieci i wnuki migrują do większych miast lub za granicę w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków życia. W przyszłości będzie, zatem wzrastać liczba osób starszych wymagających opieki instytucjonalnej organizowanej przez samorząd gminy, administrację państwową lub podmioty prywatne (przedsiębiorców i organizacje pozarządowe). Omawiana zmiana wymusi

tworzenie i rozwój różnorodnych usług dla osób starszych, przyczyniając się do powstawania nowych miejsc pracy.

Istotnym problemem gminy jest bezrobocie. Na koniec 2014 r. w PUP, jako osoby bezrobotne zarejestrowanych było aż 581 mieszkańców gminy, co stanowi stopę bezrobocia w okolicy 12% (Dane: GUS). Częściej bez pracy są kobiety, osoby młode, a także mieszkańcy mający gimnazjalne i niższe wykształcenie. Bezrobocie, zwłaszcza długotrwałe, powoduje poważne negatywne konsekwencje psychologiczne i materialne w wymiarze indywidualnym oraz społecznym. Koszty ponosi również gospodarka lokalna oraz budżet gminy, ponieważ mieszkańcy minimalizują konsumpcję, płacą mniej podatków oraz częściej korzystają z pomocy społecznej. W istocie wyzwaniem nie jest jednak tylko bezrobocie, które dość łatwo zidentyfikować w oparciu o dane PUP, ale tzw. ukryte bezrobocie, praca w „szarej strefie”.

Na terenie gminy jest niewystarczająca liczba miejsc przedszkolnych oraz brak żłobków. Jest to duży problem uniemożliwiający powrót rodziców, głównie kobiet, na rynek pracy, a także zmniejszający szanse edukacyjne dzieci. Rozwiązaniem tego problemu może być tworzenie dodatkowych punktów przedszkolnych, żłobkowych, klubów dziecięcych. Aby takie inicjatywy pojawiły się w gminie potrzebna jest między innymi wiedza na temat przepisów regulujących ich powstawanie. Gmina może wesprzeć powstawanie nowych miejsc przedszkolnych, żłobków poprzez spotkania informacyjne oraz pomoc w znalezieniu odpowiednich lokali

Liczna część mieszkańców gminy korzysta z pomocy społecznej, z tego ponad połowa długotrwałe. Najczęściej doświadczanymi przez te osoby problemami uzasadniającymi objęcie ich wsparciem, są: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba i na końcu ubóstwo. Głębiej kryją się często jeszcze inne problemy, np. dysfunkcje społeczne (nadużywanie alkoholu, stosowanie przemocy wobec rodziny).

Docelowym zadaniem winno być usamodzielnianie się i uniezależnianie się od pomocy społecznej możliwie największego odsetka podopiecznych. Jest to zadanie trudne, gdyż pomimo rozwoju różnego rodzaju form pomocy, w postaci poradnictwa, w tym prawnego i psychologicznego oraz terapii i wyspecjalizowanej pracy socjalnej sprawdzających się we wsparciu w rozwiązywaniu problemów, problem usamodzielniania się tkwi w mentalności samych podopiecznych „uzależnionych” od oczekiwania na pomoc, która „im się należy”.

Samorząd gminy samodzielnie lub we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami zapewnia mieszkańcom różnorodne usługi społeczne, które spotykają się z pozytywnym odbiorem w szczególności oferta kulturalna, pomoc i opieka społeczna, jakość systemu edukacyjnego i oświaty, czystość, porządek i ład przestrzenny, dostęp do sportu i rekreacji, a także infrastruktura publiczna oraz gospodarki odpadami. Należy to jednak nadal rozwijać i dążyć do wzbogacenia usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych dostosowując ją do potrzeb odbiorców. Wysoką ocenę otrzymała również sfera bezpieczeństwa publicznego. W dziedzinie zdrowia mieszkańcy zauważają bariery tj. niedostateczną opiekę nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

W świetle wcześniejszych konkluzji, nie dziwi niska aktywność społeczna w gminie. Mieszkańcy skupieni na tym, aby pozalać wszelkie sprawy socjalno-bytowe, dodatkowo obarczeni problemami takimi jak brak pracy, choroba czy niepełnosprawność, nie są za

zainteresowani działaniem na rzecz dobra wspólnego. Przyczyny niskiej aktywności społecznej tkwią w braku popularności takiej formy aktywności oraz dezintegracji społeczności lokalnych.

Wymienione wyżej aspekty stanowią w dużej mierze słabe strony gminy, jednak nie skazują na porażkę działań podejmowanych w ramach lokalnej polityki społecznej. Potrzebne jest aktywne podejście do tematu polegające na zrozumieniu opisanych barier i tendencji, a następnie na poszukiwaniu skutecznych dróg wyjścia z negatywnej sytuacji.

20. ANALIZA SWOT SYTUACJI SPOŁECZNEJ NA TERENIE GMINY

Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), Threats (zagrożenia).

Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji kategorii słabych i silnych stron oraz szans i zagrożeń. Głównym celem analizy SWOT jest określenie aktualnej i perspektywicznej pozycji przedmiotu analizy SWOT oraz prognoza strategii postępowania. Zakres rodzajowy czynników, które mają wpływ na przedmiot analizy SWOT jest bardzo szeroki. Z jednej strony są to czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, a z drugiej pozytywne i negatywne. Skuteczna ich identyfikacja jest podstawą analizy SWOT.

Z oczywistych względów w niniejszej analizie zdefiniowano jedynie czynniki mające kluczowe znaczenie dla polityki społecznej samorządu gminy Mońki. Analizę SWOT oparto na wyodrębnionych czynnikach mających wpływ na rozwój sfery społecznej. Zebranie materiału informacyjnego i przeprowadzenie szeregu konsultacji pozwoliło na sporządzenie diagnozy problemów społecznych w gminie Mońki i opracowanie analizy SWOT. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

Analiza SWOT na terenie gminy Mońki	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Atrakcyjne położenie gminy • Bliskość stolicy województwa • Położenie gminy w pobliżu atrakcyjnych miejsc przyrodniczo – turystycznych • Bogata tradycja ludowa • Oferta kulturalna • Znaczna liczba organizacji pozarządowych • Aktywna społecznie młodzież • Działający wolontariat • Dobra współpraca mieszkańców z samorządem • Szeroka forma proponowanej profilaktyki i prewencji społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczające działania związane z promocją gminy • Część sieci wymagająca remontu • Brak kanalizacji na wiejskim terenie gminy • Starzenie się społeczeństwa • Rosnące zapotrzebowanie na usługi zdrowotne i opiekuńcze • Niewystarczające wsparcie i opieka osób starszych i niepełnosprawnych • Niewystarczająca liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych • Niewystarczający udział osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym • Systematycznie zmniejszająca się liczba

<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja Programów profilaktyczno – edukacyjnych • Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych • Wspieranie rodzin potrzebujących pomocy • Właściwe wykształcenie kadry pedagogicznej • Zaplecze lokalowe w zakresie MOK • Wysokie poczucie bezpieczeństwa • Realizacja programów pomocowych • Sprawnie działający samorząd • Sprawne działanie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • Dobre rozpoznanie potrzeb w zakresie pomocy społecznej (potrzeb środowiskowych) • Dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży ofert spędzania wolnego czasu, rozwijania zainteresowań • Dobra gospodarka odpadami, zrekultywowane składowiska odpadów • Sprawne funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego • Odpowiednia do potrzeb liczba pracowników socjalnych • Sprawnie działająca służba zdrowia • Bogata oferta leczenia specjalistycznego (centrum leczenia bólu, zakład rehabilitacji) • Wysoce wykwalifikowana kadra medyczna • Szeroka oferta kształcenia ponad gimnazjalnego • Dobra dostępność do kształcenia ustawicznego dorosłych • Wystarczająca baza noclegowa (internat) 	<p>mieszkańców</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyjazdy osób wykształconych za granicę • Niskie zainteresowanie edukacją przez rodziców w zakresie kompetencji rodzicielskich • Niedostateczna świadomość dotycząca zjawiska przemocy w rodzinie • Za małe zainteresowanie młodzieży uczestnictwem w proponowanych zajęciach kulturalnych, imprezach, konkursach, spotkaniach • Niewystarczająca liczba inicjatyw społecznych • Brak miejsc opieki nad dzieckiem w wieku 0-3 lat w placówce państwowej • Wyuczona bezradność • Brak inwestorów z zewnątrz • Brak podmiotów ekonomii społecznej • Duża liczba bezrobotnych oddalonych od potencjalnych miejsc pracy • Niewystarczająca liczba miejsc w żłobkach i DPS • Niewystarczająca oferta dla starszej młodzieży • Brak wykwalifikowanych pracowników • Niski poziom dochodów ludności • Mała liczba podmiotów produkcyjnych • Niska gęstość zaludnienia • Nadmierna emigracja ludności • Niski poziom uczestnictwa w kształceniu ustawicznym • Brak ofert pracy w wieku przedemerytalnym
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrastająca aktywność społeczna • Aktywizacja mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej • Promocja zdrowia • Pozyskiwanie środków z zew. na rozwój gminy • Rozwój turystyki kwalifikowanej 	<ul style="list-style-type: none"> • Nakładanie nowych zadań na gminę bez zabezpieczenia finansowego • System prawny nie nadąża za możliwościami finansowymi gminy • Starzenie się społeczeństwa • Niż demograficzny • Brak nowych miejsc pracy, ubogi rynek

<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pozyskiwania środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej • Możliwość pozyskiwania funduszy z UE • Poradnictwo rodzinne dostosowane do potrzeb poszczególnych grup rodzin • Walka z bezrobociem poprzez pozyskiwanie środków z zew. • Organizacja wolnego czasu dla dzieci pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych • Dotacje rządowe dla tworzenia i funkcjonowania żłobków • Wsparcie sektora małych i średnich przedsiębiorstw ze strony unijnych i krajowych programów pomocowych • Wzrost zainteresowania regionem pod względem inwestycji i turystyki • Przystąpienie do strefy ekonomicznej 	<p>pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wysokie koszty związane z zatrudnieniem – nieprzychylna polityka państwowa • Mała aktywność bezrobotnych w poszukiwaniu sposobów na polepszenie życia • Częste zmiany przepisów • Zagrożenie wykształconych niepełnosprawnych wykluczeniem społecznym • Szybki wzrost konkurencyjności sąsiednich regionów • Emigracja zarobkowa wykształconych ludzi • Rosnące zapotrzebowanie na usługi zdrowotne i opiekuńcze
--	---

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Duża zmienność uwarunkowań społeczno – gospodarczych i prawno – regulacyjnych sprawia, że gmina Mońki musi stawiać czoła wielu różnorodnym wyzwaniom, jak też identyfikować i wykorzystywać pojawiające się zmiany i szanse. Skala problemów społecznych gminy wskazuje na konieczność podjęcia w przyszłości działań zmierzających do rozwiązania pojawiających się problemów lub zmniejszenia ich negatywnego wpływu na życie mieszkańców. Prognoza przemian społecznych jest niezwykle ważna przy podejmowaniu wszelkich decyzji o przyszłości gminy – stała się, więc częścią niniejszej strategii. Choć przyszłość posiada wiele niejasności i jest czasami nieprzewidywalna, niektóre procesy można i trzeba uznać, aby uzasadnić podejmowane działania. Dlatego też Cele strategii muszą być odpowiednie do tego, co przyniesie przyszłość. Dzisiejsze czasy niosą ze sobą duże ryzyko gwałtownych, jakościowych zmian, których konsekwencją mogą być takie zjawiska jak redukcja zatrudnienia oraz jednoczesny niedobór odpowiednio wykwalifikowanych kadr.

Pośród wielu problemów społeczno – gospodarczych występujących na terenie gminy Mońki prognozuje dalsze występowanie bezrobocia. Jest to jeden z trudniejszych problemów w gminie, ponieważ utrwała proces ubożenia mieszkańców gminy i generuje kolejne problemy społeczne, między innymi bezradność i niewydolność ekonomiczną i społeczną, uzależnienie. Prognozuje się, iż pomoc osobom bezrobotnym poprzez budowę systemu wsparcia wpłynie na wzrost aktywności tych osób na rynku pracy. Pomoc ta będzie miała pozytywny wpływ na zmniejszenie problemu wykluczenia społecznego oraz będzie przyczyniać się do redukcji psychospołecznych skutków bezrobocia.

Znaczną część wśród osób korzystających z pomocy społecznej stanowią rodziny dysfunkcyjne. Dysfunkcyjność rodzin powoduje dezorganizację życia rodziny szczególnie dzieci, niedożywienie, zaniedbania w warunkach mieszkalnych oraz różnego typu patologie. Na rzecz poprawy funkcjonowania rodzin dysfunkcyjnych w środowisku społecznym prowadzone będą działania mające na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Poprzez pomoc tym rodzinom prognozuje się poprawę funkcjonowania rodzin dysfunkcyjnych. Przewiduje się także w przyszłości wzrost występowania problemów uzależnień w rodzinach, co wiąże się także z kryzysem i przemocą w rodzinach. Uzależnienia stanowią poważny problem społeczny, który oprócz autodestrukcji jednostki ma negatywny wpływ na funkcjonowanie rodziny, a często doprowadza do całkowitej jej dezorganizacji. Problemy te ujawniają się coraz częściej. Zazwyczaj wiążą się z funkcjonowaniem w społeczeństwie (brak akceptacji w środowisku, problemy zawodowe, materialne, rodzinne). Gmina przygotowana jest na wzrost takiego typu problemu i będzie rozwiązywać ten problem stosując profilaktykę i zwalczanie uzależnień. Umożliwi to uczestnictwo w życiu społecznym szerszej grupy osób.

Nasila się rozpad więzi społecznych następuje osłabienie więzi, tradycji rodzinnych, „stresujący i szybki styl życia” nie sprzyja integracji społecznej. Zauważa się rosnącą liczbę rodzin niepełnych. Spowodowane to jest rozwodami, wyjazdami z granic. Planuje się stałe wsparcie osób i rodzin będących w kryzysie poprzez wykorzystanie bazy i zasobów ludzkich w propagowaniu wartości kulturowych, sportu i rekreacji. Prognozuje się zmniejszenie rozmiarów problemów, które aktualnie występują oraz reagowanie na nowo pojawiające się problemy. Na terenie gminy Mońki rozwinięta jest sieć usług opiekuńczych. Osoby wymagające opieki całodobowej również są objęte pomocą zgodnie z ich potrzebami.

Potrzeby mieszkańców są na bieżąco zaspokajane z usług oferowanych przez te instytucje. Prognozuje się utrzymanie infrastruktury pomocowej na tym samym poziomie. Planuje się zwiększenie dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych. W ramach realizacji tego zadania podejmowane będą działania mające na celu dokształcanie obecnie zatrudnionej kadry pracowniczej oraz zatrudnienie nowej wysoko wykwalifikowanej kadry. Dalszy rozwój kultury i edukacji będzie możliwy dzięki ogromnemu wsparciu i zaangażowaniu władz samorządowych.

Realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych to wprowadzanie w życie nowoczesnego modelu polityki społecznej gminy. Strategia jest drogowskazem i instrumentem działania władz. Celem Strategii są działania długofalowe, polegające na inwestycji w kapitał ludzki, edukację, poprawę sytuacji materialnej rodzin, wsparcie psychologiczne działania na rzecz ochrony zdrowia i integracji społeczeństwa. Poprzez cele, kierunki działań oraz propozycje zadań do realizacji, ma dotrzeć do najbardziej potrzebujących.

2. WIZJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁANIA, CZAS REALIZACJI, RAMY FINANSOWE

Na lata obowiązywania niniejszej Strategii, w gminie Mońki, przyjmuje się poniższą wizję:

***Zrównoważony rozwój gminy Mońki
poprzez wykorzystanie potencjału gospodarczego
zapewniającego poprawę jakości życia mieszkańców***

Priorytet I: Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy

Priorytet II: Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży

Priorytet III: Poprawa oferty edukacyjnej, kulturalnej

Priorytet IV: Polepszenie warunków życia i zdrowia mieszkańców gminy

PRIORYTET I: Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy

Cel strategiczny 1: Edukacja na potrzeby rynku pracy

Cel operacyjny 1: Diagnoza zapotrzebowania na kwalifikacje oraz promowanie dostosowania oferty edukacyjnej szkół i placówek kształcenia zawodowego do sytuacji na rynku pracy.

Kierunki działania	Źródła finansowania	Podmioty realizujące	Wskaźniki osiągnięcia celu
Prowadzenie badań i wykonywanie ekspertyz dotyczących rynku pracy	Budżet gminy Środki zewnętrzne	PUP, NGO, Pracodawcy	Liczba przeprowadzonych badań i ekspertyz
Informowanie szkół i instytucji szkoleniowych o kierunkach rozwoju, trendach gospodarczych i sytuacji na rynku pracy, w celu dostosowywania oferty edukacyjnej w szkołach do potrzeb rynku pracy	Budżet gminy Środki zewnętrzne	PUP, Placówki oświatowe	Liczba efektywnych zmian
Cel operacyjny 2: Promowanie i wdrażanie edukacyjnych form aktywizacyjnych, takich jak prace interwencyjne, staże, szkolenia i inne narzędzia w celu poprawy kompetencji osób bezrobotnych.			
Opracowanie i wdrażanie modelu współpracy pomiędzy PUP, pracodawcami a szkołami i placówkami kształcenia w zakresie organizowania	Budżet gminy Środki zewnętrzne	Placówki oświatowe, UM, NGO	Liczba osób, która skorzystała ze współpracy

staży, szkoleń.			
Zlecenie przez PUP realizacji szkoleń zawodowych, jako metody dostosowania kompetencji osób bezrobotnych do wymagań rynku pracy.	Budżet gminy Środki zewnętrzne	UM, NGO, PUP	Liczba osób, które skorzystały ze szkoleń
Cel operacyjny 3: Wspomaganie przedsiębiorczości			
Ulgi dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy	Budżet gminy	UM	Liczba przyznanych ulg Kwota udzielonych ulg
Organizowanie konkursów na najlepszą firmę/ najlepszego pracodawcę.	Budżet gminy Środki zewnętrzne	UM, NGO	Liczba przeprowadzonych konkursów
Utworzenie specjalnej strefy ekonomicznej	Budżet gminy Środki zewnętrzne	UM	Liczba przedsiębiorców, która rozpoczęła działalności gospodarczą na terenie specjalnej strefy ekonomicznej
Promocja i rozwój ekonomii społecznej	Budżet gminy Środki zewnętrzne	MOPS, NGO	Liczba warsztatów, szkoleń, wyjazdów studyjnych, Liczba powstałych podmiotów ekonomii

			społecznej
Wsparcie doradcze, szkoleniowe i finansowe (dotacje, pożyczki, poręczenia) dla osób podejmujących samozatrudnienie w formie jednoosobowej działalności gospodarczej lub spółdzielni socjalnej	Działalność własna Środki zewnętrzne	UM, MOPS, NGO	Liczba przeprowadzonych szkoleń, dotacji, pożyczek Liczba powstałych podmiotów gospodarczych
Promocja gminy mająca na celu pozyskanie inwestorów zewnętrznych.	Budżet gminy Środki zewnętrzne	UM, NGO	Liczba pozyskanych inwestorów
Cel operacyjny 4: Dostosowanie zasobów ludzkich do zmian zachodzących na rynku pracy			
Zwiększenie liczby zajęć aktywizacyjnych, przygotowujących osoby bezrobotne do poruszania się po rynku pracy.	Budżet gminy Środki zewnętrzne	PUP	Liczba zajęć aktywizacyjnych
Planowanie we współpracy ze służbami pomocy społecznej kompleksowych form wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Budżet gminy Środki zewnętrzne	MOPS, PUP	Liczba osób które skorzystały ze wsparcia
Zwiększenie elastyczności zatrudnienia	Budżet gminy	PUP, NGO	Liczba zatrudnionych

poprzez promowanie wśród pracodawców: elastycznych form zatrudnienia, np.: zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy, nowych systemów organizacji pracy, pracy weekendowej, skróconego tygodnia pracy, pracy zadaniowej, telepracy	Środki zewnętrzne		elastycznie
Reorientacja zawodowa rolników zwolnionych z pracy i dostosowanie ich kwalifikacji do lokalnego i regionalnego rynku pracy (np. usługi doradcze, szkoleniowe).	Budżet gminy Środki zewnętrzne	PUP, NGO	Liczba rolników którzy się przekwalifikowali
Inicjowanie nowych partnerstw lokalnych na rzecz rozwoju i aktywizacji lokalnej	Budżet gminy Środki zewnętrzne	PUP, UM	Liczba nowopowstałych partnerstw
Czas realizacji: 2016-2022			

PRIORYTET II: Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży

Cel strategiczny 1: Ulepszenie procesu opieki i wychowania w rodzinach

Cel operacyjny 1: Pomoc rodzinom potrzebującym

Kierunki działania	Źródła finansowania	Podmioty realizujące	Wskaźniki osiągnięcia celu
Prowadzenie profilaktycznej działalności w celu ograniczenia zjawiska alkoholizmu, nikotynizmu oraz narkomanii	Budżet gminy Środki zewnętrzne	MOPS, NGO, Szkoła, Placówki zdrowia, Komisja ds. rozwiązywania problemów alkoholowych	Liczba spotkań, Liczba przeprowadzonych konkursów i akcji profilaktycznych,
Edukacja środowiska lokalnego w celu podniesienia świadomości i wrażliwości na temat zjawiska przemocy w rodzinie.	Budżet gminy Środki zewnętrzne	MOPS, NGO, Szkoła, Placówki zdrowia, Komisja ds. rozwiązywania problemów alkoholowych	Liczba broszur i ulotek dotyczących zjawiska przemocy Liczba zakładek na stronie internetowej MOPS poświęconych przemocy i wsparciu osób dotkniętych przemocą w rodzinie
Utworzenie warunków dla prawidłowego funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym Zespołu Interdyscyplinarnego	Budżet gminy	Zespół Interdyscyplinarny, MOPS, Policja, Placówki zdrowia, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe	Liczba założonych „Niebieskich Kart”
Pomoc rodzinom dysfunkcyjnym poprzez dalszy rozwój poradnictwa specjalistycznego oraz prowadzenie	Budżet gminy	MOPS	Liczba osób objętych

pracy socjalnej	Środki zewnętrzne		wsparciem
Prowadzenie programów dożywiania oraz wsparcia materialnego dla rodzin najuboższych.	Budżet gminy Środki zewnętrzne	MOPS	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia materialnego Liczba osób korzystających z programów dożywiania, w tym liczba dzieci
Cel operacyjny 2: Wzmocnienie kompetencji rodzicielskich			
Organizacja spotkań dla rodziców i opiekunów dotyczących rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych	Budżet gminy Środki zewnętrzne	Placówki oświatowe	Liczba przeprowadzonych spotkań Liczba konsultacji i porad udzielonych przez pedagoga szkolnego Liczba konsultacji i porad udzielonych przez psychologa szkolnego
Pomoc rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji w postaci asystentury rodzinnej	Budżet gminy Środki zewnętrzne	MOPS	Liczba rodzin objętych asystenturą rodzinną
Organizowanie rodzinnych pikników, festynów, zawodów sportowych i oraz innych form służących wzmocnieniu więzi w rodzinach	Budżet gminy Środki zewnętrzne	Szkoła, NGO, MOPS, MOK,	Liczba imprez
Cel operacyjny 3: Wsparcie rozwoju Dzieci i Młodzieży			

Wspieranie idei wolontariatu oraz innych form aktywności społecznej, sprzyjających formowaniu postaw charytatywnych	Budżet gminy Środki zewnętrzne	Placówki oświatowe	Liczba dzieci uczestniczących w formach aktywności społecznej
Prowadzenie zajęć z zakresu pomocy psychologiczno – pedagogicznej dla uczniów z trudnościami, deficytami rozwojowymi i zdolnych	Budżet gminy Środki zewnętrzne	Placówki oświatowe	Liczba dzieci objętych pomocą
Czas realizacji: 2016-2022			

PRIORYTET III: Poprawa oferty edukacyjnej, kulturalnej

Cel strategiczny 1: Podnoszenie jakości i organizacji oświaty i kultury

Cel operacyjny 1: Wspieranie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży

Kierunki działania	Źródła finansowania	Podmioty realizujące	Wskaźniki osiągnięcia celu
Podjęcie działań na rzecz zwiększenia świadomości ważności edukacji w życiu każdego człowieka	Budżet gminy Środki zewnętrzne	Placówki oświatowe	Liczba przeprowadzonych spotkań, prelekcji
Organizacja czasu wolnego dzieci, młodzieży oraz dorosłych poprzez rozwijanie oferty sportowej,	Budżet gminy Środki zewnętrzne	Placówki oświatowe, MOK, NGO, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów	Liczba i rodzaj zajęć Liczba uczestników zajęć i wydarzeń

kulturalnej i artystycznej		Alkoholowych	
Promowanie sukcesów i osiągnięć uczniów na łamach prasy lokalnej, stronach internetowych, stworzenie programu motywacyjnego dla uczniów	Budżet gminy Środki zewnętrzne	MOK, Placówki oświatowe, NGO	Liczba wypromowanych sukcesów
Upowszechnianie i promowanie ludzi z pasją osiągających sukces w różnych dziedzinach życia społecznego, sportowego, artystycznego	Budżet gminy Środki zewnętrzne	MOK, NGO	Liczba zorganizowanych spotkań Liczba uczestników
Rozwój świetlic wiejskich w tym kultywowanie tradycji, wyposażanie mieszkańców w kompetencje miękkie	Budżet gminy Środki zewnętrzne	UM, NGO, Sołtysi, Rada gminy	Liczba doposażenia w sprzęt świetlic Liczba szkoleń Liczba nowo powstałych świetlic
Cel operacyjny 2: Usprawnienie organizacji oświaty			
Budowa lub modernizacja budynku na cele opieki wczesnodziecięcej (0-3) w placówce państwowej	Budżet gminy Środki zewnętrzne	UM	Liczba powstałych miejsc opieki wczesnodziecięcej
Racjonalna polityka kadrowa, standaryzacja etatów	Budżet gminy Środki zewnętrzne	Placówki oświatowe	Liczba przeprowadzonych zmian
Pozyskiwanie środków finansowych ze	Budżet gminy	Placówki oświatowe	Liczba pozyskanych środków

źródeł zew. na poprawę infrastruktury i zwiększenie oferty edukacyjnej	Środki zewnętrzne		
Cel operacyjny 3: Bogatsza oferta kulturalna			
Zwiększenie ilości organizowanych imprez kulturalnych w oparciu o diagnozę potrzeb mieszkańców, głównie młodzieży	Budżet gminy Środki zewnętrzne	MOK, Biblioteka, UM, NGO	Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych
Podniesienie atrakcyjności organizowanych imprez	Budżet gminy Środki zewnętrzne	MOK, Biblioteka, UM, NGO	Wzrost liczby osób biorących udział w wydarzeniach kulturalnych
Współpraca z okolicznymi gminami i stworzenie wspólnego kalendarza imprez,	Budżet gminy Środki zewnętrzne	MOK, Biblioteka, UM, NGO	Liczba współzorganizowanych wydarzeń kulturalnych
Prowadzenie portalu dot. informacji kulturalnej i turystycznej	Budżet gminy Środki zewnętrzne	MOK, NGO, UM	Liczba publikacji na stronie internetowej Liczba odwiedzin strony
Organizacja szkoleń i warsztatów z zakresu wzbogacania działalności agroturystycznej, tworzenie wsi tematycznych	Budżet gminy Środki zewnętrzne	MOK, NGO, Podmioty prowadzące działalność, Agroturystyka	Liczba zorganizowanych szkoleń Liczba uczestników
Czas realizacji: 2016-2022			

Priorytet IV. Polepszenie warunków życia i zdrowia mieszkańców gminy

Cel strategiczny 1: Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy

Cel operacyjny 1: Wzrost poczucia bezpieczeństwa publicznego

Kierunki działania	Źródła finansowania	Czas realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
Organizacja cyklicznych akcji kontroli drogowych	W ramach działalności własnej	Policja	Liczba przeprowadzonych akcji
Realizacja wycinki drzew i krzewów ograniczających widoczność w ruchu drogowym	Budżet zarządcy dróg	Zarządca dróg	Liczba wyciętych drzew i krzewów

Cel operacyjny 2: Prowadzenie profilaktyki i prewencji społecznej

Wprowadzanie programów profilaktyczno - edukacyjnych w placówkach oświatowych	W ramach działalności własnej	Placówki oświatowe, Policja	Liczba zrealizowanych programów Liczba dzieci i młodzieży objętych programem
Organizacja przedsięwzięć edukacyjno - informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom	W ramach działalności własnej	Policja, Placówki oświatowe	Liczba przedsięwzięć edukacyjno - informacyjnych

Wprowadzenie akcji podnoszących świadomość mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa	W ramach działalności własnej	Policja, Straż Pożarna	Liczba przeprowadzonych akcji
Wprowadzenie zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży szkoły podstawowej i gimnazjalnej na temat zasad bezpieczeństwa w ruchu pieszym (Bezpieczna droga do szkoły)	Budżet gminy	Placówki oświatowe, Policja	Liczba przeprowadzonych zajęć edukacyjnych
Szkolenia dla młodzieży w zakresie zasad ruchu drogowego z możliwością uzyskania karty rowerowej	W ramach działalności własnej	Placówki oświatowe, Policja	Liczba przeprowadzonych szkoleń
Organizacja konkursów wiedzy o ruchu drogowym	W ramach działalności własnej	Placówki oświatowe, Policja	Liczba zorganizowanych konkursów
Dostępna edukacja w zakresie udzielania pierwszej pomocy ofiarom wypadków drogowych	W ramach działalności własnej	Placówki oświatowe, Policja, Placówki zdrowia	Liczba przeprowadzonych spotkań Liczba przeprowadzonych pokazów
Upowszechnianie działań prewencyjnych, edukacyjnych, dotyczących ryzykownych zachowań, nawiązywania przypadkowych znajomości, zawierania znajomości przez Internet	W ramach działalności własnej	Placówki oświatowe, Policja	Liczba przeprowadzonych akcji

Cel strategiczny 2: Poprawa zdrowia mieszkańców gminy

Dokonywanie i wspieranie akcji oraz programów profilaktycznych i konsultacji medycznych.	Budżet gminy NFZ Środki zewnętrzne	Placówki zdrowia	Liczba przeprowadzonych akcji Liczba przeprowadzonych konsultacji
Upowszechnienie badań medycznych	Budżet gminy NFZ	Placówki zdrowia	Liczba badań
Wprowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych nt. zdrowego styl życia.	Budżet gminy NFZ Środki zewnętrzne	Placówki zdrowia, Placówki oświatowe, NGO	Liczba realizowanych działań
Wspieranie rozwoju usług opieki środowiskowej dla osób przewlekle chorych starszych i niepełnosprawnych.	Budżet gminy NFZ	Placówki zdrowia	Liczba osób i badań
Zwiększenie dostępności usług rehabilitacyjnych, refundacja leków osobom potrzebującym	Budżet gminy NFZ	Placówki zdrowia, UM	Liczba zabiegów Liczba refundacji
Rozwój opieki długoterminowej i	Budżet gminy	Placówki zdrowia	Liczba osób

geriatrycznej	NFZ		
Czas realizacji: 2016-2022			

Ramy finansowe

Realizacja zadań zawartych w strategii rozwiązywania problemów społecznych wymagać będzie określonych nakładów finansowych. Środki na ich realizację pochodzić będą z następujących źródeł:

- Budżet gminy,
- Fundusze celowe,
- Budżet państwa,
- Fundusze strukturalne.

W tym celu zostaną wykorzystane różne formy finansowania:

- Dotacje celowe,
- Subwencje,
- Granty.

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach Strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

3. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi koncepcję działań pomocowych pozwalającą podjąć wyzwania teraźniejszości i przyszłości. Dzięki jej opracowaniu zostaną lepiej wykorzystane szanse rozwoju społeczności lokalnej. Możliwe będzie lepsze monitorowanie sytuacji społecznej i przygotowanie się do przeciwdziałania zagrożeniom. Wdrożenie Strategii umożliwi powstanie zintegrowanego systemu działań poszczególnych instytucji oraz pełniejszego wykorzystania ich możliwości pomocowych.

W realizacji zadań określonych w strategii uczestniczyć będą jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe i inne instytucje. Za koordynację wdrażania strategii odpowiedzialny będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mońkach. Strategia pełni rolę dokumentu integrującego działania wszystkich podmiotów życia społecznego w gminie Mońki a przede wszystkim pozwoli postrzegać gminę, jako zintegrowaną społeczność lokalną. Tworzy schemat długofalowej wizji rozwiązywania problemów społecznych a osiągnięte cele będą w przyszłości promować gminę.

Strategia stanowi pewnego rodzaju usystematyzowany plan działań. Z jednej strony porządkuje obecną aktywność organizacji pomocowych i apeluje o ich integrowanie. Z drugiej zaś wytycza kierunki działań, które według obecnego stanu wiedzy o sytuacji społecznej gminy Mońki, powinny być podejmowane, aby uniknąć nasilania się zjawisk związanych z marginalizacją społeczną i jednocześnie minimalizować ich skutki. Zaproponowane w Strategii działania są działaniami pomocowymi skierowanymi do tych, którzy już borykają się z problemami. Jednocześnie zawierają dobrze zaznaczony pierwiastek profilaktyki zagrożeń społecznych. Zapobieganie czy też zwalczanie skutków zjawisk

związanych z wykluczeniem społecznym ma duże znaczenie dla ogólnego komfortu życia społeczności lokalnej. Aktywność samorządu lokalnego w obszarze polityki społecznej ukierunkowana na minimalizowanie skutków niekorzystnych zjawisk społecznych sprzyja spokojowi pojmowanego życia społecznego całej zbiorowości. To jak będzie wyglądał system profilaktyki i likwidowania skutków zjawisk związanych z wykluczeniem społecznym zależy od tego, jakie działania już dzisiaj zostaną podjęte.

Nadzorowanie zapisów strategicznych, polegający na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez zespół oceniający strategię. Zebrane dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz określić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Zespół oceniający zostanie powołany zarządzeniem burmistrza, a w jego skład wejdą m.in.: przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mońkach. Zasady działania zespołu zostaną określone zarządzeniem burmistrza.

Zespół oceniający strategię będzie ocenił stopień wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok, a następnie przygotuje raport monitoringowy. Zawartą w nim ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w gminie przekaże burmistrzowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, podjęcie ewentualnych działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

Do oceny poziomu wdrożenia wskazanych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane pod każdym celem strategicznym wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji i organizacji realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach.

Opracowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

4. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mońki będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego wyszukają zasoby umożliwiające opracowanie i realizację programów i projektów zgodnych z przyjętymi w dokumencie działaniami. Programy i projekty można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od ich charakteru. Mogą one być przyjmowane stosownymi uchwałami przez radę i powinny stanowić załączniki do niniejszej strategii. Środki na realizację projektów pochodzić będą z budżetu gminy w zakresie finansowania zadań własnych w obszarze pomocy społecznej jak i w innych obszarach ujętych w strategii.

- Budżet państwa,
- Fundusze strukturalne,
- Fundusze celowe pochodzące ze źródeł organizacji pozarządowych i innych

podmiotów.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mońki zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji działających na polu polityki społecznej w gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Programy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mońki na lata 2016-2022 będzie realizowana między innymi poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018,
- Gminny System Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną od 2007r. bezterminowy i Zespół do spraw Pomocy Dziecku i Rodzinie przy MOPS od 2007r. bezterminowy,
- Program p/działania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2018,
- Program Osłonowy dla potrzeb udzielania pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktu żywnościowego na lata 2014-2020 i wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020,
- Gminny Program Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz p /działania Narkomanii na rok 2016 (program co roku przedłużany Uchwałą w Gminie),
- Program wczesnej interwencji dla młodzieży eksperymentującej środkami psychoaktywnymi- **Fred goes not** na rok 2016, czas realizacji jest co roku przedłużany.

Zakres czasowy wykazu programów to 2016-2022.

IV. UWAGI KOŃCOWE

Działania zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Mońki na lata 2016-2022 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

SPIS TABEL

Tabela 1. Struktura dokumentu strategii.....	6
Tabela 2. Sieć osadnicza gminy Mońki w 2014 r.....	16
Tabela 3. Komunalne ujęcia wody gminy Mońki.....	18
Tabela 4. Zaopatrzenie w wodę w 2014r.....	18
Tabela 5. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków w 2014 r.....	19
Tabela 6. Oczyszczanie ścieków komunalnych w 2014r.....	20
Tabela 7. Wykaz ulic i struktura nawierzchni ulic gminnych w mieście Mońki.....	28
Tabela 8. Liczba ludności i przyrost naturalny w gminie Mońki w latach 2011-2014.....	31
Tabela 9. Migracje ludności w gminie Mońki w latach 2011-2014.....	31
Tabela 10. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 1995 – 2014.....	32
Tabela 11. Struktura użytków rolnych na terenie gminy Mońki.....	33
Tabela 12. Podmioty gospodarki narodowej wg sektorów własności na terenie gminy Mońki.	34
Tabela 13. Liczba podmiotów gospodarczych wg rodzajów działalności w latach 2011 – 2015 na terenie gminy Mońki.....	34
Tabela 14. Bezrobotni w gminie według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2011-2014.....	37
Tabela 15. Bezrobotni w gminie na koniec 2015 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia.....	37
Tabela 16. Zasoby mieszkaniowe gminy w latach 2011 – 2014.....	40
Tabela 17. Wyposażenie mieszkań w 2014 r.....	40
Tabela 18. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2011-2014.....	41
Tabela 19. Stan organizacji szkół podstawowych i gimnazjów w gminie w roku szkolnym 2014/2015.....	42
Tabela 20. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy Mońki uczęszczających do szkół podstawowych 2013- 2015 r.....	44
Tabela 21. Urządzenia rekreacyjno – sportowe w szkołach.....	47
Tabela 22. Obiekty zakwaterowania noclegowego w gminie w 2015 rok.....	48
Tabela 23. Zakłady opieki zdrowotnej, w gminie w 2014 roku.....	50

Tabela 24. Apteki w gminie w 2015r.	51
Tabela 25. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z gminy w 2014 i 2015 roku.....	51
Tabela 26. Schorzenia ludności gminy w wieku 19 lat i więcej w 2014/2015 roku.....	52
Tabela 27. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2014/2015 roku.....	53
Tabela 28. Wybrane przestępstwa popełnione w gminie w 2014/2015 roku.....	54
Tabela 29. Stan zatrudnienia w MOPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2015 r....	56
Tabela 30. Wykształcenie kadry MOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2015 r....	57
Tabela 31. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2013-2015.....	58
Tabela 32. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2013-2015.....	58
Tabela 33. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez MOPS w latach 2013-2015.....	60
Tabela 34. Skład Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie...	61
Tabela 35. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2013-2015.....	63
Tabela 36. Realizacja dożywiania w szkołach i bursach na terenie woj. Podlaskiego. Liczba osób korzystających z dożywiania.....	64
Tabela 37. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie Mońki w latach 2013-2015.....	65
Tabela 38. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2013-2015.....	66
Tabela 39. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2013-2015.....	67
Tabela 40. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty, których korzystali mieszkańcy gminy w 2015 roku.....	68
Tabela 41. Zadania zrealizowane w 2014 roku przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach.....	70
Tabela 42. Zadania realizowane w 2014r. przez Powiatowy Urząd Pracy w Mońkach.....	70
Tabela 43. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych..	72
Tabela 44. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2012-2014.....	73
Tabela 45. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie w latach 2010-2012.....	73
Tabela 46 Jednostki i grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych, dotkniętych przemocą w rodzinie.....	75